EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

Nisan 1988, Sayı:7

Siyasal durum işçi hareketi ve genel grev

Erken seçim öncesinde, sermayenin siyasal istikrar arayışı içinde seçimlere başvurduğu bir dönemde, EKİM'de şu değerlendirme yapılıyordu: "Tüm temel göstergeler, olayların bugünkü evrimi, sermaye düzeninin çok yönlü ve şiddetli bir krize doğru yol aldığını gösteriyor."

Seçimler yapılalı, iktidar güç tazeliyeli daha ancak 4 ay oldu. Fakat sermaye düzeni daha şimdiden "çok yönlü ve şiddetli bir kriz"i belirgin bir şekilde yaşıyor. Sermaye basını ve burjuva muhalefet çevreleri bunu, mevcut hükümetin "hızlı yıpranma rekoru" olarak yorumluyorlar. Ortada bir "rekor" olduğu doğru olmakla birlikte, bunu kıran mevcut hükümet değil, sermaye düzeninin kendisidir. Yıpranma iddia edildiği gibi hükümetin beceriksizliği ya da politikalarının yetersizliğinden değil, kapitalist ekonominin çözümsüz sorunlarından kaynaklanıyor.

Bütün bir 12 Eylül döneminde, her türlü yasağın elverişli ortamında süngü zoruyla uygulanan reçeteler, kapitalist ekonomiye çare olamamış, onu bugünkü şiddetli iktisadi ve mali krizi yaşamaktan alıkoyamamıştır. 4 Şubat Kararları adı altında uygulamaya konan yeni reçete, bazı sermaye sözcülerinin kendileri tarafından bile "24 Ocak Kararlarının iflası" olarak değerlendirilmiştir.

Son 8 yıllık deney bütün açıklığıyla göstermiştir. Türkiye kapitalizmi deva bulmaz bir bunalımın pençesindedir. Hiçbir reçete ona çare olamamakta, toplumsal bir devrimle ondan kurtulmanın on milyonlarca emekçinin gerçek çıkarlarına uygun tek çare olduğu gittikçe daha iyi anlaşılmaktadır.

İktisadi ve mali kriz, siyasal kriz öğelerini sürekli biriktiriyordu. Ön saflarında işçilerin yer aldığı genişleyen devrimci toplumsal muhalefet bu siyasal krizin temel etkenlerinden biriydi. Sermaye erken seçimle zaman kazanmak, siyasal istikrar değilse bile, çeşitli iç ve dış sorunların göğüslenmesinde, kendini dayatmış acil iktisadi tedbirlerin uygulanmasında daha elverişli bir ortam elde etmek istiyor, elde edeceğini de sanıyordu. Bugün bütün bu beklentilerin boşa çıkması bir yana, ortaya çıkan manzara, sermaye düzeni adına en kötümser olanların bile umduğundan kötü oldu.

Bugün sermaye düzeni öylesine bir açmaz, bir çıkmaz içindedir ki, uygulanan yeni reçeteler bir yandan emekçilerin sefaletini katmerleştirmekte, böylece onların muhalefetini yaygınlaştırıp yoğunlaştırmakta, fakat öte yandan, tekelci burjuvazinin beklentilerine de çare ve çözüm olamamaktadır. Uygulanan reçeteler, sermaye cephesini kendi içinde bölmekte, bazı kesimlerden ciddi hoşnutsuzluk sesleri yükselmektedir. Daralan kaynakların bölüşümü üzerinde yükselen bu iç çatışma toplumsal muhalefetin artmasıyla şiddetlenmekte, diktatörlük bünyesinde değişik mevzileri tutmuş çeşitli faşist güç odakları arasındaki dalaşmalarda da yan yankılar bulmaktadır.

Erken seçime geçici bir süre için de olsa bir siyasal istikrar öğesi olacağı umuduyla başvurulmuştu. Fakat toplam seçmen oylarının yalnızca üçte biriyle sağlanmış üçte ikilik parlamento çoğunluğu hakkında, erken seçimin hemen ertesinde, EKİM şu değerlendirmeyi yapmıştı: "Meşruiyeti burjuva kampının belirli kesimlerinde bile tartışma konusu olan erken seçim

sonuçları, potansiyel bir siyasal bunalım öğesidir ve çok geçmeden bu doğrultuda etkisini gösterecektir de."

Beş yıllık bir süre için yapılmış bir seçimin ardından daha beş ay bile geçmemişken gündeme giren erken seçim tartışmaları, siyasal krizin belirgin göstergelerindendir. Bu bir yönetememe krizidir. Seçim sonuçları, ANAP'ın azınlık oyu, bu krizi yaratan değil, yalnızca şiddetlendiren bir etkendir. Daha yüksek bir oy oranına dayalı olsaydı bile, mevcut hükümet, bugünkü ekonomik ve siyasal ortama dayanamaz, hızla yıpranır tartışma konusu olurdu.

Erken seçim tartışmaları, şimdilik yalnızca siyasal kriz göstergesi oluyor ve onu şiddetlendiriyor. Erken seçimin ne kadar "erken" bir zamanda gündeme geleceği konusunda ise, şimdilik bir şey söylenemez. Kaldı ki, böyle bir manevranın yığınlar üzerindeki aldatıcı, oyalayıcı, saptırıcı etkisi ancak geçici olabilir. Yeni bir seçim, yeni bir parlamento bileşimi, siyasal olayların ana doğrultusunu, siyasal krizin derinleşme eğilimini değiştiremeyecektir. Bunalım parlamentonun bileşiminden doğmuyor, orada yalnızca yansımasını buluyor. Bunalım mevcut hükümetin uygulamakta olduğu politikalardan doğmuyor; bu politikalar bunalımın yapısal ve çözümsüz olduğunu gösteriyor yalnızca. Uygulanmakta olan politikalar, emperyalist ekonomi ve finans çevrelerinin istemi doğrultusundadır ve hiçbir yeni hükümet bu mikraklarca çizilmiş genel çerçevenin dışına kesin olarak çıkamaz. 60 milyar dolarlık ulusal gelire karşılık, 50 milyar dolara varan dış borcu olan ve her yıl 6-7 milyar dolar dış borç ödemek yükümlülüğü ile yüzyüze bir ülkede, düzen içi iktisadi politika arayışlarının sınırları bellidir.

Erken seçim tartışmalarına, SHP'nin sermaye basını tarafından öne sürülmesi, "alternatif" olarak sunulması eşlik etmiştir; ve bu yalnızca, yığınlar içindeki hoşnutsuzluğun kabarmasından, patlayıcı öğelerin hızla birikmesinden dolayıdır.

Egemen burjuvazi bugün, ekonomik çıkmazlarına çare aramanın yanısıra, onun kadar, hatta gelinen yerde artık ondan da çok, işçi ve emekçi muhalefetine çare ve çözüm arıyor. SHP ya da genel olarak burjuva reformizmi, kapitalist ekonominin sorunlarına değil, kitle muhalefetine bir "alternatif" olarak görülüyor ve sunuluyor. Burjuvazi özellikle işçi sınıfı içinde yaşanan ve diğer emekçi kesimleri kapsaması kaçınılmaz görünen devrimci kaynaşmaları, bir kere daha burjuva reformizmini sahte bir alternatif olarak yığınların önüne sürmek, onları bu yolla oyalamak, aldatmak, tepkilerin sokağa değil de parlamentoya akmasını sağlamak çabasında. SHP yönetimi de görev ve misyonunun bu olduğu tam bilinciyle hareket etmektedir. Siyasal hesaplarını esas olarak bugününün SHP ve DYP'ye dayalı parlamento içi muhalefeti ve yarının bu aynı partilerin parlamento çoğunluğuna dayalı iktidarı üzerine yapan, temel siyasal taktiklerini buna göre saptayan çeşitli revizyonist mihraklar da bu konumlarıyla, SHP'ye verilen görev ve misyonun sol içindeki uzantıları durumundadırlar.

İktisadi krizin beslediği siyasal sorunlarla cebelleşen sermaye cephesi, öte yandan iç siyasal kaynaşmayı biraz olsun hafifletebilmek için dış sorunları öne çıkarmak gayretinde. Bu bazen, Davos'ta barış türküleri çağırmak, bazen İran-Irak savaşına çözüm bulmak, şimdilerde ise "Kerkük-Musul sorunu" üzerine şovenist emperyalist kampanyalar açmakta ifadesini buluyor. Bu sonuncusu, bugün öne çıkanı, dikkatleri dışa çekmekten öte bir nitelik taşıyor. Türk burjuvazisinin "Kerkük-Musul sorunu" üzerine niyetleri, sermaye sözcüleri tarafından her vesileyle dile getirilen sözde tarihi hak iddiaları biliniyor. Dolayısıyla bu konuda yaratılan gürültü yalnızca dikkatleri içten dışa çekmek, yığınlarda şovenist eğilimler yaratmak, içten içe kaynaşan işçi hareketini dizginlemeye dönük değil. Burjuvazi aynı zamanda, somut bir işgal girişimini de gündemde tutarak meşrulaştırmaya çalışıyor. Amerikan emperyalizminin bu konuda Türk burjuvazisinin işgalci girişimine dayalı hesapları ve planları yıllar öncesinden yaptığı, bugün basına yansımış bulunuyor.

Ne var ki, sorunu sürekli sıcak ve gündemde tutmakla, bir işgal girişimi için sınıra yığınaklar yapmakla birlikte sermaye sözcüleri bir "macera"dan korkuyor. Bu korkunun esas kaynağı, ne İran-Irak savaşına bulaşmaktır, ne de bir savaşın getireceği ekonomik çöküntüdür.

Türk burjuvazisinin yüreğine "macera" korkusu işleyen, Kürt halkı, Kürt ulusal kurtuluş hareketleridir. İşin ucunda "evdeki bulgurdan olma" ağır riski vardır. Kerkük-Musul'u işgal girişiminin, Irak Kürdistanı'nda şiddetli bir direnişe yol açması bir yana, Türkiye Kürdistanı'nda ulusal

bilinci alevlendirerek ulusal ayaklanmalara yolaçması kuvvetle muhtemeldir. Sermaye sözcüleri de bugün bu gerçeği dile getirmekte bir sakınca görmüyorlar. Türkeş bile bu gerçeği bütün açıklığı ile ifade etmekten kaçınmamıştır.

*

Uygulanan iktisadi politikalar ekonominin krizine çare olamıyor ama, yığınların yoksulluğunu katmerleştiriyor. Emekçilerin yaşamı açlık sınırına çekilmiştir tespiti, bir süredir her yanda yükselen "açız! açız!" çığlıklarında ifadesini buluyor. Kapitalistlerin hızlı sermaye birikimine, aynı hızla yığınların açlığı, yoksulluğu, işsizliği eşlik ediyor. Açlık, yoksulluk, işsizlik gibi toplumsal felaketler, beraberinde toplumsal patlama öğeleri biriktiriyor. Devrim durumu artık salt devrimcilerin iyimser bir beklentisi olmaktan çıkmış, burjuvazi için bazı sermaye sözcüleri tarafından "toplumsal patlamalar" şeklinde dile getirilen karamsar bir beklentiye dönüşmüştür.

Toplumsal hoşnutsuzluğun odağında, ön saflarında doğal olarak işçi sınıfı yer alıyor. Önderlik öğelerinin ve örgütlenme düzeyinin zayıflığına rağmen, Türkiye işçi sınıfı belki de tarihinde ilk defa bir bütün olarak, bir blok olarak yoğun bir kaynaşma yaşıyor. Bütünüyle dipten gelen kendiliğinden bir kabarışla işçi hareketi gittikçe canlanıyor, güç kazanıyor. Tüm yasal kısıtlılıklara rağmen grev hareketi 1987 yılında, gerçek bir sıçrama yaşadı, 324 işyerinde 28 bin işçinin katıldığı grevler yapıldı. 1988 yılının ilk ayları büyük çoğunluğu taban insiyatifine dayalı çok sayıda direnişe sahne oldu. Salt Ocak-Şubat aylarında ve yalnızca İstanbul ve çevresindeki fabrikalarda 50 bini aşkın işçinin bu eylemlere katıldığı basında yer aldı. Çoğunlukla sendikaların bilgisi dışında, hatta bazen sendika-patron ortak engelini aşarak, işi bırakma, fabrika işgali, iş yavaşlatma, yemek boykotu, mesaiye kalmama şeklinde gerçekleşen bu eylemler tabandaki potansiyeli ve büyük mücadele isteğini ortaya koyuyor.

Türk-İş'in hükümetle ve sermaye çevreleriyle "diyalog politikası"nı boşa çıkaran, yalnızca bu çevrelerin taviz verecek durumda olmamaları değil, bundan da çok, diyaloglarla sorunun çözülemeyeceğini kendi öz tecrübeleleriyle görmüş işçi yığınlarının büyük tepkisi ve protestosu olmuştur. İşçi sınıfı, diyalog politikasının karşısında "İşçiler Elele, Genel Greve" militan sloganında ifadesini bulan mücadele isteğini çıkardı. Zamlar yoluyla yoğun bir iktisadi saldırının yaşandığı bir dönemde hükümetle ve sermayeyle uzlaşmaya çalışmanın utancını, aldığı eylem kararlarıyla silmeye çabalayan sendika bürokratları, böylece tabanın öfkesini de yatıştırma, bu öfkenin kendilerine yönelmesini engelleme gayretindeler.

Bütün hazırlıksızlıklara ve yaygın engellemelere rağmen, "Pahallılığı, İktidarı ve İşverenlerin Tutumunu Protesto" için yapılan "Yemek Boykotu"nu işçilerin ezici çoğunluğu, kimi yerlerde yanlarına öğrencileri ve memurları da alarak başarıyla gerçekleştirdi. Yer yer coşkulu toplantılara da dönüşen bu eylem, geri ve pasif bir direniş şekliydi ama, işçi sınıfını ülke çapında ortak birleşik bir davranış içine sokması açısından önemli ve anlamıydı. Nitekim sermaye çevrelerinde rahatsızlığa, geleceğe dönük kaygılara yolaçtı.

Ardından yapılan Sakarya mitingine onbinlerce işçi katıldı ve "İşçiler Elele, Genel Greve" sloganı en çok, en coşkulu atılan slogan olarak işçilerin mücadele isteğini dile getirdi. Türk-İş başkanı yaptığı konuşmada ekmek mücadelesi özgürlük mücadelesine bağlanmıştır diyerek, işçi hareketinin siyasal hak ve özgürlükler talebini ifade etmek zorunda kaldı.

Daha önceki sözleşme dönemlerinde, işveren dayatmalarına boyun eğerek sözleşmeleri peşpeşe imzalamak zorunda kalan sendika bürokratları, işçilerin yaygın hoşnutsuzluğu ve grev isteği karşısında artık eski pervasızlığı gösterememekteler. Bu yıl 700 bini aşkın işçiyi kapsayan toplu sözleşme görüşmeleri var ve daha şimdiden, bir çok yerde anlaşmazlık zabıtları tutulmuş, grev kararları ilan edilmiştir. Bu, 1988 yılı için yaygın bir grev dalgasını kuvvetle muhtemel bir gelişme haline getirmiştir.

*

Fakat, denilebilir ki, işçi hareketinin mevcut birikimini, işçi sınıfı saflarındaki mücadele istemini hiçbir şey bugün işçi hareketinin ortak haykırışı haline gelmiş "İşçiler Elele, Genel Greve" sloganı kadar açıklıkla anlatamaz. Geçmişte, sermaye tarafından komünistliğin, düzen yıkıcılığının alameti farikaları arasında sayılan genel grev istemi, bugün büyük işçi kitlelerinin mücadele şiarı haline gelmiştir ve Türk-İş yönetimi tarafın-

dan kağıt üzerinde de olsa karar altına alınmıştır.

Genel grev istemi, kuşkusuz geçmiş birikimlerin temeli üzerinde, fakat bütünüyle tabandan gelen kendiliğinden bir istem oldu. 12 Eylül sonrasında, ilk defa, 1984 Haziranında Türk-İş I.Bölge Temsilciler Toplantısında dile getirildi. O günden bu yana, çeşitli yollarla küllendirilmeye çalışılsa da, sınıf içinde hep tartışma gündeminde kaldı, sürekli güç kazandı, tüm işçi toplantı ve direnişlerinin en yaygın ve en coşkulu sloganı oldu.

Gelinen yerde kendini açık bir sorun olarak dayatmış, tabandan gelen baskıyla Türk-İş tarafından karar altına alınması sorunu iyice güncelleşmiştir.

Güçlü bir mücadele isteğinin ifadesi olsa da, bütünüyle kendiliğinden bir gelişimin ürünü olan genel grev isteminin talepleri de bu niteliğine uygun oluşmuş bulunuyor. Bugün için işçiler genel grevi sermayenin iktisadi saldırılarını püskürtmenin, ücretleri yükseltmenin, iş ve çalışma yasalarında gerekli demokratik değişiklikleri gerçekleştirmenin, bazı siyasal hakları elde etmenin aracı olarak görüyorlar. Bu taleplerin sınırlı siyasal niteliği bir yana, büyük ölçüde sınıfın kendi özgül talepleridir. İşçi hareketi henüz kendi taleplerini daha geniş bir temel üzerinde ifade edecek ve dışındaki halk sınıf ve tabakaların taleplerine kendi taleplerinin yanısıra yer verecek bilinç ve önderlikten yoksundur.

Fakat bu durum genel grevin önemini azaltmıyor. Bu iktisadi ve kısmi siyasal talepler için genel grevle bile, işçi sınıfı doğrudan mevcut siyasal iktidarı ve anayasal rejimi karşısına alan muazzam önemde ileri bir adım atmış olacaktır. Genel grevin kendisi anayasanın açık bir ihlali olduğu gibi, talepleri de anayasanın değiştirilmesini gerektiriyor.

Fakat sorun bundan da ötedir. Bugünkü somut niteliği içinde başarılı bir genel grevin, kendi taleplerini aşan ciddi siyasal sonuçları olacaktır.

Kaçınılmaz olarak, mevcut anayasal rejimle çatışacak ülke çapında birleşik bir işçi eylemi olarak, iki milyon işçinin ortak bir eylemi olarak genel grev, işçi sınıfının muazzam gücünü yalnızca pervasız burjuvaziye değil, bundan çok daha önemli olarak, bizzat bu işçi ordusunun tek tek üyelerine gösterecek; birlik, dayanışma ve mücadele konusunda işçi sınıfı bireylerinin bilincinde sıçramalar yaratacaktır. Başarılı bir genel grev, işçi sınıfının üretimden gelen birleşik gücünü, aynı zamanda diğer emekçi sınıf ve tabakaların gözünde somutlaştıracak, onları işçi sınıfına yakınlaştıracaktır.

Devrimci kitle mücadelesine kazandıracağı hız ve yaygınlık, işçi hareketinin siyasal gelişiminde oynayacağı büyük rol, ileri işçilerin komünizme kazandırılmasında yaratacağı elverişli ortam, bürokratik sendika yapılarını ve yönetimlerini darbelemede, sendikaların mücadele örgütleri haline getirilmesinde yaratacağı olanaklar vb. vb. bütün bu açılardan başarılı bir genel grevin oynayacağı muazzam rol, yeterince açıktır.

Fakat onu başarılı kılmak, onu örgütlemek ve önderlik etmekle mümkündür. Türk-İş bürokratlarının bunu yapmaya niyetleri yok. Bu durumda komünistlerin, devrimcilerin, sınıf bilinçli işçilerin tabandan insiyatifi ele alarak genel grev istemini örgütlü bir girişime hazırlamaları hayati bir önem taşıyor. Türk-İş yönetimi bir genel greve niyetli değil ama, tabanın güçlü baskısı karşısında ondan kolay kolay yakasını sıyırabilecek gibi de değil. Her şey tabandaki eğilimi beslemeye, güçlendirmeye, yaymaya, eylem girişimine dönük somut örgütlenmeler yaratmaya ve bütün bunları Türk-İş yönetimi üzerinde somut ve sürekli bir baskıya dönüştürmeye bağlı.

Bütün bu acil görevler yalnızca eylemi başarılı kılmak için değil, işçi hareketini Türk-İş yönetiminin muhtemel bir ihanetinin sonuçlarından korumak için de hayati bir önem taşıyor. Türk-İş bürokratları bu ihaneti iki türlü sergileyebilir: Ya şimdiye kadar yaptıkları gibi oyalama ve aldatmacalarla işi sürümcemede bırakıp eylem potansiyelini eritme yoluna giderek; ya da salt yasak savma niyetine, işçileri hazırlıksız ve örgütsüz sözde bir genel grev girişimiyle yüzyüze bırakarak, böylece onu maddi ve moral yıkıma sürükleyecek sermayenin yeni saldırılarına açık bırakarak.

Mevcut genel grev isteminin talepleri ekonomik ve siyasal reform talepleri durumundadır. Komünistlerin ve devrimcilerin tüm çabası bu talepler etrafında somutlanan genel grev istemini güçlü devrimci bir kitlesel eylem olarak gerçekleşmesine ve ondan acil siyasi ve temel devrimci istemlerin kitlelere götürülmesi için yararlanmaya çalışmak olmalıdır.

EKİM

ANKARA

MÜCADELE EDECEĞİZ VE KAZANACAĞIZ

Ben 20 senelik metal işçisi bir EKİM taraftarıyım. Ankara'da, İstanbul yolu üzerinde bir fabrikada çalışmaktayım.

Bugünlerde, özel sektörün bir çok işyerinde, yüzlerce, binlerce emekçinin işine son vermeler sürekli devam etmekte, işsizler ordusuna her gün yenileri eklenmektedir. Gerekçe olarak da işyerinde işçi fazlası olduğunu söyleyerek, kendilerini haklı çıkarmaya çalışmaktadırlar. Gerçek öyle değil. Çoğu işyerinde işçiler, özgür iradelerini kullanıp şartlar el verdiğince daha iyi bir sendikaya geçmek için mücadele verip sendika değiştirdikleri için, sarı sendikalarla işverenler bir olup ilerici, devrimci, demokrat işçileri işten atıyorlar.

Diyelim ki, hakikaten işçi fazlası var. Peki, işçi fazlasının olmadığı dönemlerde, köleler gibi insan üstü bir güçle çalışan bizlerin alın terini sömürüp, karına kar katarken acaba niye, siz bana bu kadar kar ettirdiniz, ben de size şu kadar prim vereyim demedi. Bizler şunu iyi bilmeliyiz, karına kar katan işverenler, hiçbir zaman kendiliğinden ne prim verirler ne de ek zam. Ancak onu almasını bilirsek, zorla, söke söke alırız. Aslında üretimdeki etkin gücümüzü birleştirip, onu iyi kullanabilirsek, güçlü olan biziz. Bunun yolu da gerçek sınıf sendikalarını yaratıp, militan bir işçi sınıfı oluşturmakla mümkündür.

Böyle bir sınıf sendikası yaratılamadığı, işçi sınıfının dağınıklığının giderilemediği, sarı sendikaların gerçek yüzünün ortaya çıkartılamadığı müddetçe sömürülmeye devam edeceğiz. Esas gücümüzü ortaya koyup, kullanamadığımız sürece daha çok küçük görülmeye, horlanmaya devam edeceğiz.

DİSK ve DİSK üyesi işçilerin sık sık greve gitmeleri yüzünden 12 Eylül geldi diyen faşist TÜRK-METAL Sendikasının satılmış yöneticileri, işçi sendikasıyız diyorlar. Gerçekten işçi sendikası olup olmadıklarını anlamamız için kendi işyerimde, işçiler üzerinde oynanan oyunlardan ve yapılan toplu iş sözleşmesinden sözedeceğim.

1986-87 yılı toplusözleşmesinden bir ay önce işveren 45 kişi çıkardı. İşten çıkartılan işçiler en bilinçli, en kararlı arkadaşlarımızdı. Amaç işçilerin birliğini bozmak, mücadele azmini kırmaktı. Yetkili Türk-Metal Sendikası meseleyi bildiği halde ses çıkarmadı ve bizim yaptığımız sözleşme taslağının üzerinde tahrifatlar yaptılar. İşveren %45 vermeye razı olduğu halde, bu sarı sendika sayesinde %30 zam alabildik. Sonra gelip bize, bundan daha iyi sözleşme yapılamazdı, zamları güle güle yiyin diyerek adeta alay ettiler.

Şimdi biz işçiler daha bilinçlendik. Bu sendikanın işçi sendikası değil, işçi düşmanı olduğunu, kendi çıkarları için pazarlık yaptıklarını biliyoruz artık. Pazarlığı yapılan bizim etimiz, kanımız, zihnimiz olduğuna göre neden biz emeğimiz üzerinde söz ve karar sahibi olmayalım. Bunun yolunu araştırıp geliştirmeye çalışıyoruz ve gücümüzü ölçmek için koşulları oldukça, yemek boykotları, servislere binmeme, işyerini terketmeden topluca oturma gibi pasif direnişler yapıyoruz. Karşılığını aldıkça daha iyi anlıyoruz ki bizim gücümüz sendikadan değil, sendikanın gücü bizden geliyor.

Böyle onurlu bir gücü gerçek bir sınıf sendikası yaratma mücadelesinde birleştirirsek yapamayacağımız, başaramayacağımız hiçbir şey, elde edemeyeceğimiz hiçbir hak olmayacağını daha iyi kavrıyoruz.

Haksız yere işten çıkarmalara karşı, işyerinde alınan geri eylem kararlarına bile karşı çıkan, işçilerin birliğini hazmedemeyen bu sözde işçi sendikası, bu kadarla da kalmıyor; "zaten piyasada iş yok, bazı arkadaşlarımıza tensikat yapılmazsa işyeri kapanır, sonuçta diğer işçi arkadaşlarımız işsiz kalır. Zaten yasalar buna son derece müsait, bizlerin eli kolu bağlı, hiçbir şey yapamayız" diyerek bizi kölece boyun eğmeye çağırıyor.

Bizler sınıf olarak bilinçlenip, sınıf sendikalarımızı yaratıp tek bir yumruk olmadıkça bu böyle devam edecek, sizlerden biri olarak derim ki; Sınıf sendikalarımızı ve partimizi yaratmak için gelin hemen bugünden başlayalım ve işyerimizde, çevremizde, semtlerimizde hemen her alanda mücadele edelim, bilinçlenelim. Şundan kesinlikle emin olmalıyız: Mücadele edeceğiz ve kazanacağız.

Yaşasın İşçi Sınıfının Partisini Yaratma Onurlu Mücadelesi

Yaşasın Sosyalizm.

N.DEMİRCİ
21 Mart 1988

İSTANBUL

ALTINYILDIZ'DA YAŞANANLAR

Altınyıldız'daki çalışma koşullarını ortaya koymak, verilen mücadelenin önemini kavranması açısından değer taşımaktadır. Çünkü son günlerde Altınyıldız'da yaşanan olaylar yılların birikiminin doğal sonucudur.

FABRİKADA ÇALIŞMA KOŞULLARI:

Ücretler: Türkiye genelinde Tekstil işkolunda yaşanan düşük ücret politikası, tüm açıklığı ile Altınyıldız'da da yaşanmaktadır. Aylık ücretler 50 ile 130 bin lira arasında değişmekte, çalışanların %90'ı 100 binin altında ücret almakta ve bunların %70'i ek iş yapmaktadır.

Primler: Kalite ve üretim teşvik primleri öncelikle ispiyoncu ve yağcılara uygulanmakta, bunun yanısıra kaliteli ve yüksek düzeyde üretim yapan bir kaç kişi de bu primden yararlanmaktadır. Aynı işi yapan iki kişiden biri 100 bin lira brüt prim alırken, diğeri 15-20 bin brüt prim alabilmektedir. Ve en önemlisi, çalışanların %98'i 50 bin liranın altında, %60'ı 20 bin liranın altında prim alabilmektedir. 1000 lira brüt ile başlayan bu teşvik primleri en küçük amirin isteği ile kaldırılabilmektedir.

Yönetim: Ardarda çıkardığı talimatlarla işçileri sıkan yönetim, bunlarla çalışmaları daha da zorlaştırmakta, keyfiyet kol gezmektedir.

Çalışanların önemli bir kesimi genç kızlardan oluşmaktadır. Daire şeflerinden biri kadın ticareti yapmakta ve sık sık fuhuş teşvik şebekeleri ortaya çıkmaktadır. Rezalet alabildiğine tırmanmaktadır. Genç kızların çalışmaları katı bir biçimde denetlenmekte, molalar kullandırılmamaktadır. Kalite ve üretim teşvik unsurları para değil, daha çok "zor"dur. İzin vermeme, angarya, bağırıp çağırma, küfür ve aşağılanma genç kızların alıştıkları olaylardır.

Yüksek ses, kimyasal maddeler ve toz işçilerin sağlığını tehdit etmekte, çalışma koşullarını zorlaştırmaktadır. Kimyasal maddelerin etkilerinden korunmak için hiçbir önlem alınmamıştır. Bunların yanısıra; yemekhaneler tam bir pislik içindedir, servislerde ısıtma tertibatı bulunmamakta, kreşlerde çocukların bakımı doğru dürüst yapılmamaktadır.

Sendika tüm bu sorunların bilincinde olduğu halde en küçük bir müdahalede bulunmamaktadır. Sendika temsilciliği onursuz ve görev kabiliyetinden yoksundur. Ücret konusundaki şikayetler sendikayı rahatsız etmektedir.

Ücretlerin yetersizliği ve ek işin yoruculuğu işe olan ilgiyi azaltmakta ve işveren son günlerde randımanın ve kalitenin yükselmesi için ne gerektiği noktasında tartışma toplantıları düzenlemektedir. Artık işten atılmak ciddi bir tehdit olmaktan çıkmıştır. Nasıl olsa, karnı doymayan işçi için işten atılmanın pek de fazla bir anlamı kalmamaktadır. Pek çoğu ikinci bir işle uğraşmak zorundadır zaten. Ve fazla mesai konusundaki "mecburiyet" işçilerin homurdanmalarına yol açmaktadır.

VE DİRENİŞ...

Prim uygulaması gerçek bir sorun haline gelmişti. Bir gün, prim sistemini tartışmak üzere toplantı düzenlenmesi için sendikanın zorlanmasına karar verildi. Toplantının yapılacağı gün mecburi mesai olduğu için ve idari yasaklardan dolayı sendika toplantıyı erteledi. Zorlamalar sonucunda toplantı yapıldı. Toplantıda prim sisteminin tartışılması sonrasında iki öneri ortaya çıktı. Birincisi; prim sisteminin reddedilmesi imzaya açılacaktı. İkinci öneri ise; prim sistemini araştırıp tartışmak ve yeni sistemler önermek için bir komisyon örgütlenmesi biçiminde idi. Uzun tartışma sonucu sendika imza kampanyasını kabul etti, ama komisyonu örgütlemedi. Tüm bu çalışmaları sendika yürütecekti.

İlerki günlerde hiç ses çıkmayınca işçiler sendikayı rahatsız etmeye başladılar. Sonuçta imza kampanyası açıldı ve sendikanın insiyatifi dışında çalışmaları yürütmek için bir de komisyon kuruldu.

10 Şubat 1988 günü maaşlar alındığında, yeni elemanlara eski işçilerden yüksek ücret ödendiği anlaşıldı. Eski dokuma ustaları 470 TL. saat ücreti alırken, yeni kalifiye elemanlar 659 TL. saat ücreti alıyorlardı. Ani bir kararla işçiler, topluca işi bırakıp yöneticilerle görüşmek için toplandılar. Fakat yönetim 1,5-2 saat sonra işçilere işbaşı yaptırmayı başardı.

Ertesi gün (11 Şubat) fabrika yöneticilerinin de katıldığı bir toplantı yapıldı. Yönetim yeni elemanlara yüksek ücreti savunuyordu. Onlara göre eski işçilerin evi, köyü vardı. Kooperatiften "ucuz" mal alabiliyorlardı, ve "prim"leri vardı. Yeni

girenlere, eskiler kadar ücret ödenirse "eşitsizlik" olacaktı bu yöneticilere göre. İşçilerin karşısına geçip, yeni kalifiye elemanlara verilen ücretlerin, 127.000 lira net ücretin eski işçilerin aldığı 93.000 liranın %70'i olduğunu anlatmaya kalkabiliyordu. İşçiler bu türden hesap oyunlarını yutmadılar. İlkokul mezunu bir işçi, 127.000 liranın 93.000 liradan fazla olduğunu söyleyerek, "bizim hesap bilmemizden, cahilliğimizden faydalanmaya çalışıyorlar" diyordu. Bir başkası da yöneticilerin zekasından kuşku duyduğunu söylüyordu. Ama gerçek ortadaydı. Bu yaşam koşullarında kimse daha ucuza işe girmiyordu. Eski işçiler ise "kanunun" ve "sözleşmenin" kendilerine tanıdığı haklarla yetineceklerdi.

Takip eden hafta içinde, "eski" - "yeni" eşitsizliğini gidermek için yeni elemanlar işten çıkarılmaya başlandı. Hemen ardından toplantıdaki bir tartışma sırasında yöneticiye hakaret etti gerekçesiyle, 6 yıllık bir usta iş kanununun 17/2 maddesine göre (tazminatsız) işten atıldı.

18 Şubat 1988 günü, arkadaşın işten atılmasından 20 dakika sonra, fabrikanın dokuma ünitesi işi durdurdu. Atılan arkadaş işe dönene dek üretim yapılmayacaktı. İşveren hemen polis çağırdı. I.Şubeye götürme, tazminatsız işten atma, işkence vb. türden tehditlerle direniş kırılmaya çalışıldı. Sonuçta işveren işçinin tazminatını ödemek zorunda kaldı. Ertesi gün toplantı koşulu ile saat 20.00'de işbaşı yapıldı.

Ertesi gün, sendikanın ve bazı ustabaşıların "yaptığınız yasal değil" türünden kırıcı tutumlarına karşın işçiler toplantı yapmakta kararlıydılar. Toplantıya fabrika müdürü de geldi. Uzun bir hikayeden sonra "sizlerle konuşmak istemiyorum. Bir daha kendi kafanızdan toplantı düzenlemeye kalkmayın. Şimdi derhal burayı terkedin, aksi bir davranışınızı affetmeyeceğim" diye tehdit savurdu. Yemekhane boşaltıldı. Toplantıya katılanlarda burukluk, kırgınlık, öfke alabildiğine belirgindi.

Aynı gün fabrikada yemek boykotu başladı ve 6 gün aksamadan sürdü. Yemekhaneden alınan bilgilere göre ilk gün 50 tabak yıkanmış, daha sonraki günlerde bu sayı 10-15 tabağa inmişti. Aynı günlerde tüm olumsuzlukları protesto eden 1500 adet bildiri dağıtıldı. Bildiri; bu olaylardan dolayı kimsenin işten atılmaması, prim sisteminin yeniden düzenlenmesi (çalışanların çoğunluğuna hitap eden bir sistem getirilmesi), ücret zammı, vb. istemlerinin kabul edildiğine dair protokolün noter tasdiki ve sendika mütabakatı ile ilan tahtasında duyurulması taleplerini kapsıyordu. Aksi durumda çalışma normale dönmeyecekti.

İşveren temsilcileri sürekli olarak işçiler arasında yandaş aradı ve "elebaşı"ları bulmaya çalıştı. Tek tek görüşmelerle direnişi kırmayı denedi. Sendika ise olaylara karışmama eğilmindeydi, işçilerden adeta kaçıyorlardı.

Olayların başladığı günlerde Cumhuriyet gazetesi başta olmak üzere basına bilgi verildi, ancak basın olayları küçümsedi. Boykotun 4.gününden itibaren Cumhuriyet gazetesi, fabrika müdürü ve sendikacıların ağzından olayı duyurdu. 24 Şubat 1988 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, Altınyıldız ve Beymen işçilerinin haberi "İşçiler Huzursuz" başlığı altında basit bir olay olarak verildi. Fabrika müdürü "... işçilerin kanunlar çerçevesinde" haklarını aramaya çalışmalarından duyduğu memnuniyeti dile getiriyordu. Oysa ki Altınyıldız'da yaşanan, tastamam, patron ve devlet zoruna karşı işçilerin topyekün harekete geçmeleridir. Ve burjuva yasaları ile hiçbir ilgisi yoktur.

Yemek boykotunun altıncı gününde, prim sistemi, kimsenin işten atılmaması, zam, vb. konulardaki istemler çeşitli biçimlerde kabul edildi. Toplam 15 bin lira değerindeki erzak her ay düzenli olarak işçilere verilecekti. Taleplerin kısmen de olsa kabul edilmesi üzerine 25 Şubat Çarşamba günü çalışmalar normale döndü.

Kısmi de olsa bu başarı, duyarsız, işlevsiz, kişiliksiz ve yeteneksiz sendika yönetimi karşısında insiyatifi ele geçirip birliği ve mücadeleyi sağlayan işyeri komitemizin başarısıdır. Bu olay böyle kapanmayacaktır. Bu sadece bir başlangıçtır, ve daha etkin eylemler yapmayı hedefliyoruz. İşyeri komitemiz olayları tartışarak çeşitli öneriler ve taktik tavırlar geliştirmeyi hedefliyor, Altınyıldız işçileri olarak gelecekte daha ileri talepler uğruna, daha kararlı mücadeleler vereceğiz. Gerçek hedefimiz siyasal iktidarın alınmasıdır. Sömürü talan ve açlık yeryüzünden silininceye kadar işçi sınıfının mücadelesi sürecektir. Ve zafer mutlaka işçi sınıfının olacaktır.

Bir Altınyıldız İşçisi

OKUYUCULARA

İllegal bir yayın organının sayfalarını sınırlı tutmak zorundayız. Yer darlığı nedeniyle bazı mektupları zamanında ya da hiç yayınlayamıyoruz. En kısa zamanda başka araçlar yaratmayı hedefliyoruz. Daha çok mektup bekliyoruz.

EKİM

Devrimci gençlik hareketi-1

H.FIRAT

Türkiye'de gençlik, son 30 yıllık dönemde, genel toplumsal ve siyasal sorunlarla yakından ilgilenmiş, gençlik hareketi hep politik bir nitelik taşımıştır. Özellikle '65 sonrası dönemde gençlik düzenden köklü bir kopuş sürecine girmiş, gençlik hareketi devrimci bir temele oturarak düzen içi bir unsur olmaktan çıkmıştır. Gençliğin en ileri, en diri, en politik kesimleri Marksist dünya görüşüne yönelmiş, devrim ve sosyalizm idealini benimsemiştir. Bu aynı dönem süresince kurulu düzen açısından güvenilmez ve suçlu sayılması, "sorun" olarak görülmesi, burjuvazinin baskı ve terörüne sürekli hedef olması bundandır.

Son 30 yılda iki devrimci yükseliş, bunları izleyen iki de karşı-devrim dönemi yaşandı. Devrimci yükselişlerin içinde aktif, militan ve kitlesel olarak yer alan gençlik, karşı-devrim dönemlerinde baskının, terörün, zulmün en ağırıyla karşı karşıya kaldı.

12 Eylül karşı-devrim döneminde gençlik, gerek içeride, zindanlarda, gerekse dışarda, özellikle üniversitelerde, tam bir "rehabilitasyon"a tabi tutuldu. Sermayenin faşist diktatörlüğü, "gençlik sorunu"nu çözmek için çok yönlü ve olağanüstü bir çaba harcadı.

Sonuç ne oldu? Bugün Türkiye üçüncü bir devrimci yükselişin ilk evrelerini yaşıyor ve gençlik yine mücadelenin en haraketli birliklerinden birini oluşturuyor. Bu, bazı kısmi ve geçici başarılar sağlamış olsa bile, "rehabilitasyon" çabalarının esasta başarısız kaldığını, sermaye düzeninin "gençlik sorunu"nu çözemediğini gösterir.

Sermaye düzeni, kendisi için temel sorunlardan biri saydığı "gençlik sorunu"nu çözemedi, çözemez de. Düzen gençliğe olumlu ve ileriye dönük hiçbir şey vermiyor, inandırıcı hiçbir şey vaadetmiyor. Üstelik ona güvenmediğini, suçlu ve tehlikeli saydığını her vesileyle ortaya koyuyor. Kendisini ağır baskı ve sömürüye, maddi ve manevi acılara mahkum eden, her türlü haktan yoksun bırakan bugününü ve geleceğini karartan sermaye düzenine karşı mücadele etmek, gençliğin tutacağı biricik doğru yoldu. Gençlik bu yolu tuttu ve bu yolda yürümeye kararlı görünüyor.

Geçmişin temsilcisi burjuvazi, gençliğe karşı güvensizdir. Bu onun kendi geleceği konusundaki güvensizliğini anlatır aynı zamanda. Geleceğin temsilcisi devrimci proletarya, gençliğe güvenir; gençliğin gelecek, geleceğin sosyalizm demek olduğu bilinciyle hareket eder.

*

12 Mart dönemi sonrasında ilk hareketlenmeler işçiler ve öğrenciler arasında yaşanmıştı. 12 Eylül dönemi sonrasında da ilk harekete geçenler yine işçiler ve öğrenciler oldu.

Yüksek öğrenim gençliği içinde yaşanan ve gençliğin diğer kesimlerine yayılması kaçınılmaz görünen hareketlenme, beraberinde bir dizi sorun ve bu sorunlar etrafında yoğun bir tartışma getirdi. Bu tartışmalar öğrenci tabanından çok, gençlik dergileri sayfalarında sürüyor.

Devrimci gençlik hareketinin bugün artık 20 yılı aşkın bir geçmişi var. Gençlik iki devrimci yükselişi ve iki karşı-devrim dönemini yaşadı. Üçüncü bir yükselişin eşiğinde, devrimci gençlik hareketinin mücadele ve örgütlenme sorunlarını, geçmiş 20 yılın deneyleri ve dersleri ışığında tartışmak gerekir. Oysa mevcut tartışmalar bunun çok uzağında. Daha çok öğrenci hareketinin bazı güncel sorunları etrafında odaklaşıyor.

Dergiler platformuna yansıyan, ve bir bakıma genelin bir bilançosu sayılabilecek tartışmalar sığ, kısır, düzeysiz, kimi zaman spekülatif özellikler taşıyor, gerçek sorunların ve ihtiyaçların uzağında bulunuyor. Mevcut tartışmaların devrimci gençlik hareketini ilerletmesi olanaklı görünmüyor. Ama yazık ki, halihazırda öğrenci gençlik içinde etkin olanlar

da, yine bu dergi çevreleri. Devrimci militan bir öğrenci hareketinden, kendileri açısından haklı nedenlere dayalı bir korku duyan revizyonistler, bu geri, sığ ve güncel bazı sorunlarla sınırlı tartışmayı bilerek körüklüyor, devrimci gençlerin geçmiş gençlik hareketinden olumlu ve ilerletici sonuçlar çıkarmasını bilinçle engelliyorlar.

1965-1971 DÖNEMİ: BAZI SONUÇLAR

1960'lar Türkiye'si genel bir sosyal-siyasal hareketliliğe sahne oldu. İlk harekete geçen işçilerdi. 1960'ların ikinci yarısında buna bazı köylü hareketleri ve yaygın gençlik hareketleri eşlik etti.

Türkiye'de toplum ölçüsünde yankılanan kitlesel öğrenci hareketleri, Bayar-Menderes yönetiminin son döneminde, 27 Mayıs darbesinin hemen öncesinde de görülmüştü. Fakat bunlar Kemalizmin izinde, egemen ideolojiye bağlı, burjuva muhalefetin etkisinde düzen içi hareketlerdi.

Oysa 1960'ların ikinci yarısında, özellikle 1968 sonrasında yaşanan öğrenci hareketleri, resmi ideolojiden ve düzenden belirgin bir kopuşu ifade eder. Son 20 yılın devrimci gençlik hareketi bu kopuşun temelleri üzerinde yükselir. Gençlik hareketi tarihinde gerçek bir dönüm noktasıdır bu. Artık gençlik hareketi düzen içi mücadelelerin bir uzantısı, bir eklentisi olmaktan çıkmış, düzene karşı bir güç, devrimci bir kuvvet haline gelmiştir. Gençliğin öncü ileri kesimleri Marksizme yönelmiş, sosyalizme güçlü bir eğilim duymuş, gençlik hareketi kurulu toplumsal ve siyasal düzen aleyhtarı devrimci militan bir karakter kazanmıştır.

Fikir Klüpleri Federasyonu (FKF) çatısı altında örgütlenen öğrenci hareketi başlangıçta nispeten ağır bir tempoda gelişti. Fakat 1968 yılında gerçek bir sıçrama yaşadı. Bu yıl içinde gerçekleşen yaygın üniversite boykotları ve işgal hareketleri, öğrenci gençliğin kendi demokratik hakları için kitlesel bir başkaldırıydı. Mücadelenin önünde Marksist eğilimli devrimci gençler vardı. Gençlik, kendi sorunları, demokratik talepleri için harekete geçtiği bu aynı dönemde, genel toplumsal ve siyasal sorunlarla da yakından ilgiliydi. Hareket dar akademik alanın çok ötesinde, güçlü bir politik nitelik taşıyordu. Nitekim boykot ve işgal hareketlerini 1969-1970 yıllarının yaygın anti-emperyalist kitlesel gösterileri izledi. Gençlik hareketi hızla büyüdü ve devrimcileşti. Üç büyük kentten taşraya yayıldı. Yüksek öğrenim gençliğiyle sınırlı olmaktan çıktı, diğer gençlik kesimlerini de kapsadı. FKF adını DEV-GENÇ olarak değiştirdi. Bu değişime, mücadelenin önünü kesen, onu sınırlayan yönetim değişimi de eşlik etmişti. DEV-GENÇ gençlik hareketine paralel olarak sürekli güç kazandı ve dönemin tek kitlesel politik gençlik örgütü oldu. Gericilerin ve reformistlerin elindeki gençlik örgütleri (MTTB, TMTF vb.) hızla tecrit oldular.

Fakat bütün bu olumlu özellikleri taşıyan gençlik hareketi, öte yandan temel bir zaafla karşı karşıyaydı, ve bu zaaf yalnızca o dönemki gençlik hareketini değil, sonraki dönemleri de derinden etkiledi. Etkileri hala ve üstelik şu dönem için oldukça güçlü bir şekilde yaşanıyor.

Gençlik hareketi resmi ideolojiden ve düzenden kopmuştu. Bu kopuş boşluğa değil, devrime ve sosyalizme doğruydu. Gençlik hareketinin en dinamik kesimi, önder ve sürükleyici unsurları, işçi sınıfı davasına, sosyalizme ve Marksist-Leninist teoriye içten, samimi ve güçlü bir eğilim duyuyorlardı. Gençliğin mücadele içindeki kesimi proletaryanın devrimci siyasal önderliğine muhtaçtı ve böyle bir önderliğe yatkındı. 1965'te oluşan ve giderek devrimci gençliği bünyesinde toplayan FKF'nin, aynı dönemde kendini "işçi sınıfının sosyalist partisi" olarak niteleyen ve bunu ilan eden TİP'i desteklemesi bu gerçeği dile getirir. Ne var ki, sosyalizmin bir şiar olarak gençlik içinde de yaygınlaşmasında, bir dönem olumlu bir rol oynamasına karşın, TİP, gerçekte reformist-parlamentarist bir çizgideydi. O Marksizm-Leninizmi değil modern revizyonizmi temel alıyordu ve savunduğu sosyalizm bu tür burjuva sosyalizmiydi. Devrimci gençliği tutarlı bir dünya görüşüyle eğitmek, devrimci gençlik hareketiyle devrimci işçi hareketi arasında gerekli köprüyü kurmak bir yana, TİP, gençliğin alttan gelen devrimci eyleminin bile karşısına dikildi.

20 yıl sonra bugün, bugünkü uzantılarının yapmaya çalıştığı gibi, gençlik hareketini dizginlemeye, onu yasal sınırlar içinde tutmaya, akademik sorunlarla sınırlamaya çalıştı.

Fakat bu gerici reformist çizgi bugün olduğu gibi, o gün de hızla tecrit olmaya başladı. TİP, önüne dikildiği devrimci gençlik hareketi tarafından aşılıp geçildi. Fakat genç, deneyimsiz devrimcilerin başını çektiği hareket, kendi başına yolunu bulamaz, sağlıklı bir çizgiye oturamazdı. Sağlıklı ve tutarlı bir devrimci gençlik hareketinin teminatı,

proletaryanın sosyalist sınıf önderliğidir. Oysa proleter hareketin kendisi o dönem böyle bir önderlikten yoksundu ve revizyonist-reformist sendika bürokratları tarafından düzen sınırları içinde ve iktisadi mücadele zemininde tutulmaya çalışılıyordu. Bu koşullarda TİP'in reformist-parlamentarist barikatını aşan devrimci gençlik hareketi, keskin sloganlarla gençlik hareketinin militan niteliğine uyum sağlamaya çalışan MDD'ci akımın etkisine girdi. Bu akım gençlik hareketini kendi reformist-darbeci hesaplarına dönük kullanmaya çabalamanın yanısıra, gençlik içindeki sosyalist potansiyeli salt yurtsever bir çizgide eritmeye çalıştı. Kemalizmden kopup Marksizme yönelen genç devrimcileri, "ikinci milli kurtuluş savaşı" şiarlarıyla yeniden Kemalist ideolojik etkiye soktu. "Ordu-gençlik elele" türünden gerici sloganlarla devrimci gençliğin bilincini bulandırarak, hayaller yaydı. Sosyalizm şiarını gençlik saflarından adeta sildi. Gençlik hareketini "demokrasi ve bağımsızlık" şiarlarıyla sınırladı. Milliyetçi bir ideolojik içerikle "Bağımsız Türkiye" şiarını dönemin temel sloganı yaptı. O dönem şehir küçük-burjuvazisi, özellikle de öğrenci gençlik içindeki kabarışlara denk düşen bu sloganlar ("Demokrasi ve Bağımsızlık"), öte yandan gençliğin Marksist eğilimli önder kadrolarının ideolojik şekillenişini belirledi. Gençlik önderleri daha sonraları MDD teorisyenlerinin reformist-darbeci çizgisinden koptular ama, onun ideolojik özünü (Halkçılık, burjuva demokratik ufuk) ve temel şiarlarını (Demokrasi ve Bağımsızlık) korudular.

Bu olgunun önemi şuradadır: Bu gençlik önderleri, 1970'lerin başında, TİP ve MDD'ci akım tarafından temsil edilen burjuva sosyalizminden kopuşun ve düzene karşı ihtilalci bir yönelişin unsurları oldular. Çizgileri sonraki genç kuşakları derinden etkiledi. Sonraki dönemlerde bu çizgiyi belirli değişiliklerle sürdüren akımlar, 1974-1980 dönemi gençlik hareketinin en etkin güçleri oldular. Ve gençlik hareketine aynı halkçı perspektif ve aynı sloganlarla önderlik ettiler. 1965-1971 dönemine göre çok çok daha güçlü ve daha yaygın bir Marksist potansiyel ve sosyalizm eğilimi olduğu halde, bu potansiyel halkçı muhteva içinde eritilip zayıflatıldı. Sonuçları şimdiki gençlik hareketi üzerinde de aynı etkiyi sürdürdüğü için, bu soruna daha sonra yeniden döneceğiz.

Devrimci gençlik hareketinin demokrat-yurtsever bir çizgiyle sınırlanması, Marksist eğilimli gençliğin bilincinin yurtsever-halkçı bir ideolojik şekillenişle bozulması- proletaryanın devrimci siyasal önderliğinden yoksunluğunun yarattığı olumsuz sonuçlar bunlarla sınırlı kalmadı.

Bu sonuçlarla doğrudan ilintili olan ve 1965-1971 dönemi gençlik hareketinden sonraki dönemlere miras kalan, bugün gençlik hareketi içinde etkinliği genişleyen bir grubun şahsında belirgin bir şekilde hala yaşayan bir diğer olumsuz sonuç, daha doğrusu sapma da diğerleri kadar önemlidir. Bu, "gençlik partisi" eğilimi bunun daha da bozulmuş bir şekli olarak da, öğrenci hareketinden sözde proletarya partisi çıkarma eğilimidir. Bu eğilimin etkinliği, yalnızca Türkiye işçi sınıfının gerçek Marksist-Leninist partisini yaratma çabalarını engelleyip sakatlamakla kalmamış, gençlik hareketinin kendisini de kaldıramayacağı yüklerle karşı karşıya bırakmış, sakatlayıp güçten düşürmüştür.

DEV-GENÇ içinde gençlik partisi eğilimi, giderek de gençlik hareketinden proletarya partisi çıkarma eğilimi, belirli tarihsel-siyasal koşullarda, kendiliğinden, bir bakıma kaçınılmaz olarak doğdu.

Öğrenci gençlik hareketindeki değişim ve düzenden kopuş, doğal olarak öncelikle onun dar, fakat politik olarak en gelişmiş ileri kesiminde yaşandı. Kendisini sosyalist olarak gören ve başlangıçta FKF çatısı altında örgütlenen bu kesim, sosyalist eğilimin bir yansıması olarak, işçi sınıfına ve işçi hareketlerine içten bir yakınlık duydu. Daha 1965 Martında, sosyalizm eğilimi gençlik içinde henüz çok zayıfken, Zonguldak-Kozlu'da binlerce kömür işçisinin iki ölü ve onlarca yaralı vererek gerçekleştirdiği direnişe verilen destek, öğrenci hareketinin işçi hareketine duyduğu sempatinin ilk örneklerindendi.

İşçi ve emekçi mücadelelerine yakın ilgi, derin sempati ve aktif destek, devrimci gençlik hareketinin son yıllara ve bugüne kalan en iyi özelliklerindendir. 1965-1971 döneminde Kozlu'ya destekle başlayan gelenek 15-16 Haziran işçi direnişine aktif ve militan katılımla doruğuna vardı. Bu yıllar boyunca, gerçekleşen bir çok işçi direnişine, toprak işgaline, küçük-üretici direnişlerine DEV-GENÇ'liler aktif olarak katıldılar, desteklediler.

Fakat bu olumlu özellik, DEV-GENÇ'i aşan nedenlerden dolayı, içten içe de yanlış bir eğilimi, siyasal parti eğilimini besledi.

TİP, 1968'den itibaren hızla gelişen, kitleselleşen ve militanlaşan gençlik hareketini dizginlemeye çalışmakla kalmadı, genel devrimci kabarışın çok çok gerisine, bir bakıma dışına düştü. O dönem

yaşanan işçi direnişlerine, köylülerin toprak işgallerine, küçük-üretici mitinglerine ve diğer kitle eylemlerine önderlik edemedi. Bu koşullar MDD çizgisinin egemenliğine girmiş bulunan ve bünyesinde çok güçlü ve dinamik bir gençlik potansiyelini barındıran DEV-GENÇ'i, TİP'e karşı alternatif bir siyasal örgüt haline getirdi. DEV-GENÇ, gençliğin o dönemki devrimci dinamizmine cevap vermekle, onu başarılarıyla kucaklamakla kalmıyor, üyeleri aracılığıyla kendi dışındaki kitle mücadelelerine aktif destek veriyordu. TİP'in dolduramadığı, doldurmaya niyetli de olmadığı önderlik boşluğu, DEV-GENÇ'i bu boşluğu doldurmaya itti. Öte yandan komünist bir sınıf partisinin, militan bir öncü partinin yokluğunun yarattığı boşluk, militan mücadeleler içindeki emekçileri, özellikle köylüleri, DEV-GENÇ'ten yardım ve destek aramaya itti.

TİP'e karşı DEV-GENÇ içinde mevzilenmiş bulunan ve kitlesel gençlik hareketini kendi cuntacı hesapları için bir güç olarak kullanmaya çalışan MDD teorisyenleri de, DEV-GENÇ'in alternatif siyasal parti eğilimini körükledi. Nitekim, 1969 Ekiminde yapılan 4.Kurultayda DEV-GENÇ tüzüğü değiştiriliyor, MDD akımının stratejik ve taktik çizgisi adeta parti üslubuyla yeni tüzükte ifade ediliyordu. DEV-GENÇ'in, dönemin en canlı ideolojik fikir tartışmalarına ve en sert siyasal çekişmelerine sahne olması da yine bu bir tür siyasal parti olma özelliğinden kaynaklanıyordu. Bazı cuntacı-reformist akımların yanısıra, THKP-C ve THKO gibi devrimci demokrasinin temsilcisi siyasal örgütlerin DEV-GENÇ içi ayrışmalardan çıkması, bu gerçeğin bir başka yansımasıdır. 1965-1971 döneminin özgün tarihsel siyasal koşullarının ürünü bu gençlik partisi ve gençlik içinden sözde Marksist-Leninist örgütler çıkarma eğilimi, sonraki döneme güçlü bir miras olarak kaldı.

1965-1971 dönemi gençlik hareketi açısından belirtilmesi önem taşıyan bir başka önemli nokta, devrimci gençlik hareketiyle işçi hareketi arasına dikilen engellerdir. Revizyonist-reformist sendika bürokratları bu tutumu 1974-1980 döneminde de sürdürdükleri için, değinilmesi özellikle önem taşıyor.

Revizyonist-parlamentarist TİP yönetimi, gençliğe güvensizliğini yalnızca onun mücadelesini engelleyerek ya da ona ilgisiz kalarak değil, sendika bürokratlarının yardımıyla devrimci gençliği işçilerden uzak tutmaya çalışarak da gösterdi. Bu, işçileri gençliğin militan desteği ve yardımından yoksun bıraktığı gibi, gençlik hareketini toplumumuzun bu en devrimci sınıfının yardımından ve desteğinden yoksun bırakmaya, onu yalnızlığa itmeye de dönüktü. Başarılı olduğu ölçüde, devrimci gençliği işçi hareketinin desteğinden ve olumlu etkilerinden yoksun kılıyordu.

Fakat sendika bürokratları çabalarında da çok da başarılı olamadılar. Devrimci öğrenciler grevlere, fabrika işgallerine, toplu direnişlere katıldılar, tabandaki işçilerle yararlı diyaloglar kurdular.

15-16 Haziran direnişi öncesinde, eylem hazırlıkları sırasında, DEV-GENÇ'in yardım önerileri DİSK yöneticileri tarafından reddedilmişti. DEV-GENÇ kendi insiyatifi ile eyleme katıldı, hem eyleme güç kattı, hem de bu görkemli işçi eyleminden derinden etkilendi. Bu eylem devrimci gençlik hareketinin önder kadrolarının MDD teorisyenlerinin darbeci yolundan kopmalarını hızlandırdı.

Son olarak 1965-1971 döneminde devrimci gençlik hareketine karşı gündeme getirilen, 1974-1980 dönemi boyunca sürekli ve yaygın olarak kullanılan, sivil faşist terör çetelerine ve bunun gençlik hareketi için sonuçlarına değinmek gerekiyor.

Gençlik üzerinde ideolojik denetimini kaybeden ve onun devrimci siyasal eylemini durduramayan burjuvazi, sivil terör çeteleri örgütledi ve bu faşist çeteleri planlı olarak devrimci gençliğe saldırttı. Bu sistemli saldırıların, 1974-80 dönemindeki kadar olmasa bile, devrimci gençlik hareketine önemli zararları oldu. Terör çetelerine karşı meşru savunma çabaları, mücadelenin yönelimini saptırıcı, hedeflerini daraltıcı bir rol oynadı. Zamanla devrimci gençliğin ileri kesimi ile taban kitlesi ilişkilerinin zayıflamasına yolaçtı.

1974-1980 DÖNEMİ: BAZI SONUÇLAR

1960'larda yaşanan devrimci yükselişte ilk harekete geçen kesim işçiler olmuştu. Öğrencilerin, topraksız köylülerin, küçük üreticilerin ve şehir küçük-burjuvazisinin bazı kesimlerinin devrimci kabarışı daha sonra, ancak 1960'ların ikinci yarısında baş göstermişti.

1970'lerde yaşanan devrimci yükselişte işçiler ve öğrenciler, ilk olarak ve eş zamanlı harekete geçen kesimler oldu. 12 Mart karşı-devrim döneminde uygulanan yoğun baskı ve teröre, sindirme çabalarına rağmen, öğrencilere militan bir mücadele havası hakimdi.

12 Mart döneminin baskı ve teröründen hiç kuşkusuz en büyük payı gençlik aldı. Gençliğin kurulu düzenden ve egemen

ideolojiden bu radikal kopuşu, devrimci ideallere, işçi sınıfı davasına ve devrimci dünya görüşüne bu kitlesel yönelişi, onu burjuvazinin gözünde baş suçlu yapmıştı. Sermaye, 12 Eylül döneminde olduğu gibi 12 Mart döneminde de gençliğe acımasızca davrandı. Gençlik örgütleri kapatıldı, çok sayıda üyesi ve yöneticisi tutuklanıp yargılandı. 1968-70 dönemi devrimci gençlik önderlerinin büyük çoğunluğu ya katledildi, ya da ağır hapis cezalarıyla zindanlara dolduruldu. Üniversite ve yüksek okullar polis ve jandarma denetimine alındı.

Fakat çok geçmeden, bütün bu çabaların gençlik içinde atılmış mücadele tohumlarının yeşermesini engelleyemediğini herkes açıklıkla gördü.

1974'ten itibaren gençlik hareketi gerçek bir kitlesel kabarış yaşadı. Daha ilk andan itibaren hareket güçlü bir politik niteliğe sahipti ve 1965-71 döneminin derinden etkisini yaşıyor, onun devrimci geleneklerini sürdürmeye kararlı görünüyordu. O dönem toplum ölçüsünde estirilen ve revizyonist akımlar tarafından gençliğe aktarılmaya çalışılan reformizm rüzgarı, en az yankıyı gençlik saflarında buldu. Gençlik hareketinin ileri kesimi hemen bütünüyle Marksist eğilimliydi. Sonradan değişik nedenlerle zayıflamış olsa bile, başlangıç döneminde, Marksist-Leninist eserler çok yaygın olarak devrimci öğrenciler arasında okunuyor, inceleniyor, tartışılıyordu.

Yüksek öğrenim gençliği içinde başlayan kitlesel gençlik mücadeleleri, 1975 yılı sonrasında, şaşırtıcı bir hız ve genişlikte liseli gençliğe yayıldı. Onbinlerce liseli genç gerici-faşist eğitim sistemine başkaldırdı. Devrimci gençlik hareketi dönem boyunca Anadolu'nun dört bir yanına yayıldı. En ücra kasabalarda bile devrimci gençlik çevreleri ve örgütlenmeleri ortaya çıktı. Dönemin ortalarına doğru, mücadele ve örgütlenmelerde, emekçi ve köylü gençlik zayıf da olsa belirli bir yer tutmaya başladı.

Bu dönemin gençlik hareketi, izlerini ve etkilerini derinden taşıdığı 1965-71 dönemi gençlik hareketinden bazı bakımlardan daha ileriydi. Her şeyden önce daha yaygın ve daha kitleseldi. (Bu özelliği, devrimci hareketin genelindeki genişlemeye de uygun düşüyordu.) Egemen düşünce ve ideolojilerin etkisinden daha çok arınmışlık anlamında daha bilinçliydi. 1965-1971 döneminin devrimci gençliği uzun yıllar burjuva sosyalizminin değişik temsilcilerinin ideolojik etkisinde kalmıştı. Devrimci kitle mücadeleleri karşısında aldığı gerici-pasifist tutumun uyarıcı etkisiyle TİP'in reformist-parlamentarist etkisinden kurtulmuş, fakat ardından keskin şiarların arkasına gizlenen MDD teorisyenlerinin milliyetçi-cuntacı düşüncelerinin etkisini uzun süre yaşamıştı. Bundan ancak dönemin sonunda kurtulabilmiş ve zaten bu, gençlik hareketi bünyesinde yeşeren devrimci demokrasinin (küçük-burjuva sosyalizminin) ortaya çıkışında ifadesini de bulmuştu.

Bu ilerleme 1974-80 dönemine olumlu bir kazanç olarak kaldı. Kendi içinde, küçük-burjuva sosyalizminin yaşadığı -bir ölçüde abartılmış- ideolojik bölünmüşlüğü derinden yaşasa da, artık devrimci gençlik hareketi örneğin Kemalizm, ordu, Kürt ulusal sorunu vb. konularda daha ileri, devrimci bir düşünce çizgisindeydi. Yine küçük-burjuva sosyalizminin değişik temsilcileri etrafında kümelenmiş de olsa, yaygın olarak Marksist bir eğilim taşıyan, yalnızca demokratik değil, aynı zamanda sosyalist idealler peşinde olan devrimci gençlik hareketi saflarında, modern revizyonizm konusunda daha ileri bir tutum vardı. Kruşçev'in kişiliğine ve düşüncelerine duyulan nefret, öte yandan Stalin'in kişiliğine, eserlerine ve düşüncelerine duyulan yaygın sempati -ki modern revizyonistlerin etkisindeki dar bir kesim hariç, genelde durum buydu- bunun açık bir kanıtıdır.

Söylenenlerle çelişkili gibi görünecek ama, düşünce çizgisindeki bu ileri konuma rağmen, devrimci gençlik saflarında, onun ileri kadrolarında ideolojik düzey dönemin sonlarına doğru hızla düştü. Dönem boyunca gençlik içinde tam bir hakimiyet kuran devrimci-demokrat akımlar arasındaki kısır çekişme ve rekabet, ideolojik tartışma ve mücadele ortamını yoketti. Buna alabildiğine yoğun, kimi durumda amaçsız ve kısır pratik uğraşlar da eklenince, mücadele uğruna büyük fedakarlıklara hazır olan, bunu her vesileyle gösteren binlerce genç devrimci bilgi ve kavrayış düzeyini geliştirme olanağı bulamadı. Militan genç devrimciler çoğu içeriksiz, yüzeysel, sınıf mücadelesinin gerçek ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak, tutarlı bir dünya görüşü oluşturmaktan yoksun grup gazetelerini okumaktan ileri gidemediler. Bu açıdan bakıldığında, 1974-1980 döneminin devrimci gençlik önderlerinin, 1965-1971 döneminin gençlik önderlerinin gerisine düştüğü kolaylıkla belirtilebilir. Kuşkusuz bu bir önderlik sorunuydu, oysa gençlik bu ihtiyaca cevap verebilecek bir önderlikten yoksundu.

12 Mart döneminin hemen ardından ilk harekete geçen, tıpkı 12 Eylül sonrasında olduğu gibi, legal yayın imkanlarından yararlanarak gençlik içinde güç olmaya çalışanlar revizyonistler oldu (TSİP, PDA vb.). İlk dönemlerde sağladıkları sınırlı

başarı, gençlik mücadelesinin hızlı gelişmesi ve militanlaşmasıyla yok oldu. 12 Eylül sonrası dönemde öğrenci gençlik hareketindeki canlanmanın Gökyüzü çevresini silmesi, Yarın çevresini ise hızlı bir tecrit sürecine sokması gibi. Bu benzerlikte şaşırtıcı bir yan yoktur. 1965-1971 döneminde olan da buydu; gençlik hareketindeki yükselişe ayak uyduramayan TİP hızla aşılmış, tecrit edilmişti.

İki devrimci yükseliş döneminin açıklıkla gösterdiği, bugün üçüncü bir kez açıklıkla gözlenen olgu şudur: Revizyonist-reformist akımlar, devrimci gençliğin militan mücadelesine, devrimci dinamizmine, coşkusuna ve istemlerine ayak uyduramamakta, bu durum, gençlik mücadelesindeki gelişmeyle orantılı olarak onları tecrit etmektedir.

1974 başlarında yaşanan buydu. Gençlik hareketini geriye çekmek isteyenler, bugün olduğu gibi onu reformcu, yasal çerçeveye sığdırmaya kalkanlar çok geçmeden yalnız bırakıldılar. Bunlardan PDA diye bilineni gençlikten elini eteğini çekti. Ötekiler ise ya ayrı küçük parti-gençlik örgütleriyle yetinmek durumunda kaldılar, ya da İGD örneğinde olduğu gibi, ancak DİSK'in sendika bürokratlarının sunduğu geniş imkanlarla, DİSK'in gölgesinde sınırlı bir yaşam ortamı bulabildiler.

1974-1975 yılları devrimci gençlik hareketinde güçlü bir kendiliğinden kabarışa sahne oldu. Bir çok kitlesel öğrenci eyleminin yanısıra, dönemin ilk faşist cinayetlerine karşı en büyük kitlesel protestolar da bu dönemde yapıldı. Mücadele beraberinde kitlesel örgütlerini de çıkardı. İYÖKD, AYÖD vb. bu ilk yılların etkili gençlik örgütleri oldular. Gençlik önderlikten yoksundu ama, mücadelenin ileri unsurları arasında, 1965-1971 döneminin gençlik müadelesini sürüklemiş ve sonradan THKP-C, THKO ve TKP-ML/TİKKO gibi örgütleri yaratarak, kurulu düzene karşı ihtilalci bir başkaldırının simgesi haline gelmiş devrimcilere büyük bir sempati vardı.

Bu güçlü ve yaygın sempati, geçmişin mirasçısı ya da sürdürücüsü iddiasındaki çeşitli akımların gençlik hareketi üzerinde kolayca hakimiyet kurmasını sağladı. Bu hakimiyet, bütün bir 1974-1980 dönemi boyunca sürdü.

1971'de üç örgütün şahsında ortaya çıkan devrimci demokrasi akımı, 1974 sonrasında irili ufaklı çok sayıda gruba bölündü. En hareketli, en verimli ve mevcut sempatiyle de en hazır kesim öğrenci gençlik olduğu için, bu grupların tümü bu kesime koşuştular. İçlerinden proletaryanın devrimci sınıf partisini yaratmada en iddialı olanlar dahil, istisnasız tümü de yıllarca öğrenci gençliğe dayandılar. Devrimci gençlik hareketi, devrimci demokrasinin bu bir ölçüde yapay ya da abartılmış bölünmüşlüğü temelinde, görülmedik bir bölünmüşlükle yüzyüze kaldı. Kısır çekişmeler ve rekabet mücadelede güç ve eylem birliğini zaafa uğrattı. Ortak merkezi kitlesel örgütlenmeler döneminin son bulması bir yana, şimdilerde günah çıkartmakta olan bazı grupların akılalmaz tekelci ve hükmedici davranışlarından dolayı, birim örgütlerinde birlikte çalışmak bile bir çok yerde güçleşti.

Aralarındaki gerçek ya da yapay nedenlere dayalı bölünmüşlük ne olursa olsun, özünde tümü de devrimci demokrasinin unsurları olan çeşitli grupların, gençlik hareketine katkıları yanında, ciddi zararları da oldu. 1974-1980 dönemi devrimci gençlik hareketinin, temel çıkarları ve gerçek ihtiyaçları açısından genel bir bilanço çıkarılacak olsa, görülen odur ki, bu gruplar gençlik hareketine verdiklerinden fazlasını kaybettirmişlerdir.

Bu dönemde, devrimci gençlik, işçi sınıfına, sosyalizm davasına her zamankinden çok yakınlık duyuyordu. Tümü de kendini en tutarlı Marksist-Leninist örgütler olarak gören çeşitli akımları içtenlikle izlemesi bundandı. Fakat bu akımlar gerçekte proleter sosyalizminin değil, sosyalist idealleri içerse de özünde devrimci demokrasinin, küçük-burjuva sosyalizminin temsilcileriydi. Proletarya hareketine yönelme, sosyalist bir sınıf hareketini geliştirmeyi siyasal çalışmanın odağına koyma kavrayış ve pratiğinden uzaktılar. Başından itibaren, öğrenci gençlik hareketi içindeki güç ve desteklerini kendi siyasal varlıklarının temel dayanağı yaptılar. Genel devrimci mücadelenin genişlemesine bağlı olarak, daha sonraları, etkileri ve ilişkileri şehir ve kır küçük-burjuvazinin belirli kesimlerine, 1978 sonrasında ise, işçi sınıfının çok dar bir kesimine yayılsa bile öğrenci gençlik özel ağırlıklı bir çalışma alanı olarak kaldı. Gençlik çalışması genel siyasal çalışmalarının odağı oldu. Bu gençlik hareketini güçlendirmekten çok, onu taşıyamayacağı yüklerle, çeşitli anormallikler ve bu arada, etkinlik mücadelesi veren çeşitli akımların kısır ama alabildiğine sert çekişme ve rekabetleriyle yüzyüze bıraktı.

1965-1971 döneminde, belirli tarihsel koşullarda kendiliğinden doğan bir eğilim, "gençlik partisi" ve daha sonraları "gençlikten parti çıkarma"da ifadesini bulan eğilim, yeni dönemde bir çeşit politikaya dönüştü. Bazıları gençlik partisi havasına girerken, geçmişi aşma

iddiasındaki diğer bazıları yıllarca sürdürdükleri "işçi sınıfı partisi inşası"nı büyük ölçüde öğrenci gençlikten kazanılma güçlere dayandırdılar.

İşçi sınıfı revizyonist-reformist akımlara, sendika bürokratlarına terkedildiği için, devrimci gençlik hareketinin, devrimci işçi sınıfının aktif ve bilinçli desteğinden, sürekli yardımından yoksun kaldığını da önemle belirtmek gerek. Gençlik hareketiyle işçi hareketi, gençliğe küçük-burjuva demokrasisinin, sınıfa ise sendikalar aracılığıyla revizyonist-reformist hareketin etkinliği temelinde büyük ölçüde birbirlerinden kopuk kaldı. Oysa dönemin başında, 1974-1975, özellikle İstanbul'da işçiler ve öğrenciler çeşitli büyük gösterilerde omuz omuza olmuşlardı. Sonraki yıllarda bu ancak, 1 Mayıs vb. özel günlerde olabildi. Reformist sendika yönetimleri ancak 16 Mart türünden büyük katliamlar vesilesiyle, işçileri öğrencileri desteklemeye çağırabildiler. Mücadelenin normal dönemlerinde gençlik hareketiyle işçi hareketinin yakınlaşmasını engelledi. Denetime sahip oldukları yerlerde, grevleri ziyareti yalnızca revizyonist gençlik örgütlerinin bir ayrıcalığı haline getirdiler. Küçük-burjuva önderlerin işçi hareketiyle gençlik hareketi arasındaki kopukluğa gözlerini yummaları revizyonistlerin işlerini kolaylaştırdı.

Reformist-parlamentarist TİP'in etkisinden kurtulan 1970 öncesi gençlik hareketi, cuntacı MDD hareketinin etkisi altına girmiş, "milli cephe"yi bölmeme adına devrimci gençliğe sosyalizm şiarı yasaklanmıştı. MDD teorisyenlerinin cuntacı-reformist çizgisi aşılmasına rağmen popülist ufku korundu ve "demokrasi ve bağımsızlık"la sınırlı ufuk sonraki döneme ideolojik bir miras olarak kaldı. '71 hareketinin maceracı mücadele ve örgütlenme çizgisini en sert eleştirenler dahi, onun demokrasiyle sınırlı ufkunu özenle korudular. 1974 yılında kendiliğinden kabaran devrimci gençlik hareketi, "kendiliğinden" bir şekilde geçmişin "demokrasi ve bağımsızlık" şiarını devraldı. Sonradan gençlik içinde örgütlenen tüm akımlar, bu duruma uyum sağladılar. Bir çok meselede birbirlerini en sert şekilde eleştirdiler ama, gençlik hareketinin "demokrasi ve bağımsızlık" çizgisinde tutulmasında tümü de hemfikirdi. Yalnızca, 1965-1971 döneminden farklı olarak, "bağımsızlık" şiarı geri plana düşmüş, "demokrasi" şiarı öne çıkmıştı. Sosyalizm şiarı devrimci gençlik saflarında hemen hiç kullanılmadı. Bu temel şiar adeta gönüllü olarak, onu burjuva bir içerikle kullanan revizyonistlerin tekeline bırakıldı.

Gençlik hareketinin ileri, diri ve sürükleyici kesimi tarafından temsil edilen güçlü sosyalist gençlik potansiyeli, demokratik eğilimli geri kesimler içinde eritildi. Marksist-Leninist bir önderlik koşullarında, gençlik hareketini, proletaryanın burjuvaziye karşı iktidar mücadelesinin etkili bir yedeği haline getirmede güçlü dayanak olabilecek bu gençlik kesiminin bilinci, demokrat-halkçı bir çizgide köreltildi. Sosyalist eğilimli gençlik tutarlı bir dünya görüşüyle eğitilmekten, gençlik yığınları sosyalizmin propagandasından yoksun kaldı.

Özellikle ileri kesiminin taşıdığı güçlü sosyalizm potansiyeline rağmen hareketin salt demokrasi istemiyle sınırlanması, 1974-1980 dönemi devrimci gençlik hareketinin en temel zaafıydı. Bu gençlik hareketine Marksist iddialı ama gerçekte devrimci-demokrat akımların hakim olmasının kaçınılmaz sonucuydu.

Küçük-burjuva demokrasisi devrimci gençliğin ufkunu, demokrasiyle sınırlamakla kalmadı, ideolojik tutarsızlıklarının bir sonucu olarak, gençlik mücadelesine reformist etkiler taşıdı.

Modern revizyonizme ve CHP'nin temsil ettiği burjuva reformizmine net ve kesin bir tavır alamayan bazı gruplar, gençlik hareketini pratikte kimi zaman reformist ya da revizyonist hareketin kuyruğuna taktılar.

Revizyonist harekete belirli bir açık tavır alan kesim ise, revizyonizmin reformist özünü etkili bir ideolojik mücadele ve teşhirle sergileyeceğine, "sosyal-faşizm" edebiyatıyla ileri tavrını gölgeleyip zayıflattı. Bu yanlış tutum, küçük-burjuva demokrasisinin revizyonizme teslimiyetçi kesimine yaramakla kalmadı, bizzat revizyonizmin teşhirini ve tecritini güçleştirdi. "Sosyal Faşizm" tezinin devrimci gruplar arası illişkileri de etkileyerek kargaşaya yol açtığını, devrimci gençlik hareketine ciddi zararlar verdiğini de açıklıkla belirtmek gerekiyor.

1965-1971 döneminde DEV-GENÇ, devrimci gençlik hareketinin merkezi kitlesel tek örgütü olmuş, başarılı bir örgütlenme pratiği sergilemişti. DEV-GENÇ'in birimlerde şubeleri olmakla birlikte, asıl gücünü bu şubelerin yanısıra varolan ve bu şubeler aracılığıyla etkin olduğu öğrenci birliklerinden alıyordu. Öğrenci birlikleri, birim kitlesini kucaklayan meşru öğrenci örgütleriydi. DEV-GENÇ, kendi örgütlenmesiyle bu birim örgütlerini başarıyla bağdaştırmıştı.

1974-1980 döneminde DEV-GENÇ örgütlenme pratiği sergilenemedi. Bir dizi başka etken bir yana, gençliğin küçük-burjuva demokrasisinin değişik temsilcileri arasındaki aşırı bölünmüşlüğü, demokratik ortam ve ilişkilerin zayıflığı, fikri

tartışma ve ideolojik mücadelenin yerini alan yoğun ama o ölçüde de kısır çekişme ve rekabet bunu olanaklı kılmadı.

İller düzeyinde birleşik merkezi örgütler dönemin ilk bir-iki yılında görüldü. Sonra, devrimci gençliğin değişik gruplar etrafında toplanmasına ve gruplararası ilişkilerinin sertleşmesine paralel olarak, iller düzeyinde ayrı örgütler, giderek bunların federasyonlaşması yaşandı.

Bu örgütsel bölünmüşlük, gerçekte eylemdeki bölünmüşlüğün bir yansımasıydı. Denilebilir ki, gençlik hareketi, devrimci demokrasinin iç bölünmelerini en derin ve sonuçlarını en ağır yaşayan kesimdi.

1974-1980 döneminin tüm merkezi gençlik örgütleri (DEV-GENÇ, YDGF, DEV-GÖR vb.), açık bir siyasal kimliğe sahiptiler. Bu, gençlik hareketinde yaşanan yoğun politikleşmeye uygundu. Sıkıyönetime rağmen, örgütlenme ve çalışmalarını yeni koşullara uyarlamaya çalışarak, 12 Eylülün ilk aylarına kadar aktif bir politik faaliyet gösterdiler. Bu örgütler yalnızca öğrenci gençliği değil, özellikle taşrada, diğer gençlik kesimlerini de kucaklamak çabasındaydılar. Ülke çapında yaygın bir örgütlenme ağına sahip olan bu örgütler, öte yandan, mücadelenin düzeyi ve kitlesel potansiyeli ile kıyaslandığında gerçekte dar örgütlerdi. Kitlesel tabandan çok, şu veya bu grubun en çok politize olmuş sempatizan çeperini kucaklıyorlardı. Dahası gençliğin dinamizmine, girişkenliğine uygun bir yapı ve işleyişe sahip olmaktan uzaktılar. Bürokratik yapı ve işleyiş, içlerinden bazılarının belirgin bir zaafıydı.

Dönemin gençlik örgütlenmesinde en büyük zaaf okul birim örgütlerinde yaşandı. Başarılı Öğrenci Birliği örnekleri fazlaca görülmedi. 1974-1980 dönemi boyunca birim örgütleri hayli güçsüz ve etkisiz kaldı. OTDÜ-ÖTK ve bazı liselerdeki Öğrenci Birliği olumlu örnekleri hariç tutulursa, birim kitlesinin küçük bir bölümünü kucaklayan derneklerle birim örgütü ihtiyacına cevap verilmeye çalışıldı.

Birim örgütlerinin darlığı ve zayıflığı, birimlere dayalı çalışmadaki zayıflamanın da ifadesiydi. Genel plandaki politik çatışma sertleştikçe, birimlerdeki geniş kitlenin çeşitli sorunları ve somut istemleriyle ilgilenme eğilimi zayıfladı. Bu sekter eğilim geri öğrenci kitlesini kucaklamayı güçleştirdi. Öte yandan, faşist terör çetelerine karşı, öğrenci kitlelerinin tepkisini örgütlemekten çok, çoğu zaman ve yerde düello mantığının, maceracı eğilimlerin öne çıkması kopukluğu ayrıca besledi. Daha önce sözü edilen bölünmüşlük, demokratik ortam ve ilişkilerin yokluğu, çeşitli devrimci siyasal grupların birim örgütlerine birlikte sahip çıkıp güçlendirilmesini engelleyen bir başka etkendi. Bu olumsuz etken, her merkezi gençlik örgütünün birimlerde kendi kollarını yaratma ve bunu birim örgütü yerine geçirme eğilimini de körükledi.

Bütün bunlara, özellikle son yıllarda dozu artan, kanlı katliamlara dönüşen faşist terörün, geri öğrenci kitlelerinde yarattığı yılgınlığı ve geri durma eğilimini de eklemek gerekiyor. Büyük kentlerin öğrenci hareketi son yıllarda belirgin bir gerileme yaşamaktaydı. Bu, birim örgütlerinin tabanını da daraltıyordu.

Devletin tam desteğine sahip sivil faşist terör çeteleri, gençlik hareketine karşı 1965-1971 döneminin son yıllarında kullanılmaya başlanmışlardı. O dönem bunlar daha çok gençlik önderlerini hedef alıyorlardı. Oysa 1974-1980 döneminin başından itibaren kullanıldılar ve kanlı terör eylemleriyle yalnızca gençlik önderlerini ya da devrimci öğrencileri değil, doğrudan öğrenci kitlelerini hedef aldılar. Öğrenci kitlelerini terörle yıldırma, mücadeleden alıkoyma amacı güdüyorlardı. 12 Mart döneminde polis desteğinde bir çok öğrenci yurdunu işgal ederek saldırı karargahı haline getirmişlerdi. Buna özellikle faşist MC hükümeti döneminde okulları işgal etme ve öğrenimi engelleme çabaları eklendi. Başlangıç yıllarında geniş öğrenci kitlelerinin açık nefreti ve büyük kitlesel tepkileriyle karşılaştılar. Bir çok yerde hızla tecrit edildiler ve işgal altında tuttukları okullardan başarılı mücadelelerle kovuldular.

Fakat bu sistemli, planlı ve bilinçli bir faşist terör hareketiydi, polisin ve jandarmanın tam desteğine sahipti, bu nedenle kesilmedi, dozu artarak sürdü. Nitekim zamanla mücadeleyi zayıflatıcı etkilerini göstermeye başladı. Terör öğrenci kitlesinin geri kesimlerinde yılgınlık ve mücadeleden geri durma eğilimleri yarattı. Bazı grupların "sol", düellocu eğilimleri bu süreci hızlandırdı.

Faşist diktatörlük, gençlik hareketine karşı terör çetelerini kullanırken, bununla, gençlik kitlelerinin düzene yönelik mücadelelerini gölgelemek "sağ-sol çatışması" görüntüsü yaratmak istiyordu. Ara sınıflar nezdinde ve son yıllara doğru geri öğrenci kitlelerinde bu görüntüyü kısmen de olsa yaratmayı başardı. Bu arada devrimci öğrenci hareketi esas hedefinden şaştı. Dikkatler büyük ölçüde terör çeteleriyle mücadelede odaklaştı. Bu beraberinde bilinç kaymaları da yarattı.

(Devamı s.33'de)

Irak Kürdistanı'nda katliam

İran-Irak savaşı 8.yılına giriyor. İki ülke egemen sınıflarının gerici amaçlar uğruna sürdürdükleri savaşın acılarını ise bölge halkları çekiyor. Kürt halkı bu savaşın sonuçlarından en fazla etkilenen ve zarar gören halklardan biri. İki ülke gericiliğinin son günlerde kendi aralarındaki "it dalaşı"nı Kürdistan üzerinde yoğunlaştırmaları, Kürt halkının yeni bir soykırımla yüzyüze gelmesine neden oldu.

Nitekim, bölge ve dünya halkları geçtiğimiz günlerde (17 Mart) Irak gericiliğinin Kürt halkına yönelik dehşet verici yeni bir saldırısına tanık oldular. Kürtlere yönelik katliamlarıyla ünlü gerici Baas rejimi, barbarlığını Irak Kürdistanı'nda bir kez daha gösterdi. Irak savaş uçaklarınca Kürt halkının üzerine kimyasal bombalar yağdırıldı. Halepçe, Ducayla, İnab, Hurnal, Sırva ve Cunbenap kasabalarına yağdırılan kimyasal bombalar 5000'den fazla Kürdün ölmesine, bir o kadarının da yaralanmasına yol açtı. Bu açık bir jenosiddi.

Bütün bır dünya basınına yansıyan ve ,dünya televizyonlarının ekranlarında seyredilen bu vahşet, gerici iktidarların kendi emelleri için her türlü barbarlığa başvurabileceklerini bir kez daha gözler önüne serdi; burjuva devletlerin sözde dünya barışı için kendi aralarında yaptıkları silahsızlanma ve halklara karşı özellikle kimyasal silahların kullanılmasının yasaklanması yönündeki anlaşmaların düpedüz bir yalanı ifade ettiğini de gösterdi. 1925'de Cenevre'de yapılan bir anlaşma ile kullanılması yasaklanan kimyasal silahların, Irak Baas gericiliğince hiç çekinmeden Kürtlere karşı kullanılması bunu fazlasıyla anlatıyor.

Kuşkusuz, bu, Kürtlere yönelik ne ilk ve ne de son katliamdır. Türk, İran ve Irak gerici iktidarları geçmişte de bir çok kez Kürtlere yönelik katliamlara girişmişlerdi. Daha yakın bir tarihte Türk devleti Saddam rejimiyle işbirliği içinde iki kez Kürdistan'ı bombaladı. Yine, bugün Kürtlerin dostu (!) görünen İran gericiliği devrimin ertesinde ve savaşın başlamasından sonra bir çok kez İran Kürdistanı'nı bombalayarak katliamlar gerçekleştirdi.

Besbelli ki, Kürdistan'ı aralarında paylaşan bölgenin gerici devletleri her fırsatta Kürtlerin özgürlük hareketini katliamlar yoluyla engellemeye, Kürt halkını silmeye yok saymaya çalışmaktadırlar. Zira, Kürt halkı ve Kürt ulusal hareketi bugün onların başını ağrıtan

"baş belası" bir sorundur.

Bu arada, belirtilmelidir ki, bölgenin gerici devletleri, gerek bu ülkelerdeki sınıf mücadelelerinin bastırılmasında, gerekse de Kürt ulusal hareketine karşı vahşette yalnız değildirler. Bütün emperyalist ülkelerin bu alanda bölge gerici devletlerine yardım ettikleri tartışılmaz bir gerçektir. ABD, Sovyetler Birliği ve diğer emperyalistlerin savaşta (ve bu arada Kürtlere yönelik katliamlarda) kullanılmak üzere sözkonusu gerici devletlere açıktan ya da gizli silah verdiği de biliniyor. Sözgelimi, Irak'ın son katliamda kullandığı kimyasal silahların Batı Alman emperyalist tekellerinin yardımıyla üretilmesi bunun somut bir örneğini oluşturuyor. Dünya kamuoyu , Saddam rejiminin kimyasal silahları Batı Almanya'ya ait Karl Kolb GmbH, Dornier, Preussap ve Wet tekellerinden aldığını artık biliyor.

Kuşkusuz ki, bugünkü gibi yaşamak Kürt halkının kaderi değildir. Bütün sorun Kürt ulusal hareketinin tutarlı bir önderliğe kavuşturulamamasında ve enternasyonalist birleşik bir hareketin yaratılamamasında yatıyor. Her şey bir yana, bölgedeki Kürt ulusal hareketi henüz nispeten tutarlı radikal devrimci bir önderliğin dahi eksikliğini duyuyor. Kendi gücüne güven ilkesinin yaşama geçirilmesi, daha da önemlisi, bulunulan her ülkede birlikte yaşanılan diğer ulusların (Türk, Arap, Fars vb.) işçi ve emekçi

(Devamı s.17'de)

İSTANBUL

CAMİALTI TERSANESİNDE PROTESTO EYLEMİ

Denizcilik bankasına bağlı bulunan Camialtı Tersanesi dışında, Pendik Tersanesi, Haliç Tersanesi, İstinye Tersanesinde son yıllarda yoğunlaşan baskıya karşı, işçiler çeşitli biçimlerde karşı koyuyorlar.

Özellikle 12 Eylül sonrası diktatörlüğün halk aleyhtarı siyaseti, ücretlerdeki aşırı düşüş, işçilerin yaşamını daha da zorlaştırmakta, onları mücadele etmeye yöneltmektedir. Ancak mücadelenin örgütsüzlüğü, öndersizliği (komünist önderliğin olmayışı) bütün çabaları boşa çıkarıyor.

Tersanemizde yaklaşık 1500 kişi çalışmaktadır. Son altı senedir fabrikada (diğer saydığımız fabrikalarda durum farklı değil) geçici işçiler çalıştırılmaktaydı. Bu işçilere çeşitli vaadlerde bulunularak, -örneğin iyi çalışanı devamlı, fabrikaya kadrolu eleman olarak bırakacağız- iyice kendilerine bağlıyorlar ve üretim esnasında bir dediklerini hemen yaptırıyorlardı. Karşı koyan bir geçici işçi her an kapıda kendini bulabileceği için ses de çıkarmıyordu. Böylesi bir ortamda, bu işçileri çalıştıran mütahit ile, fabrika bürokrat patronu (müdürü) arasında, işçiler üzerinden ayrıyeten bir çıkar sağlanıyordu. İşçilere ödenen gerçek ücretin üzerinde ücret ödeniyor gösterilmesi, sigortalı ücretlerinin cebe indirilmesi gibi.

Sigortasız, sendikasız işçiler üzerinde uygulanan bu askerce baskıyı, fabrika müdürü biz kadrolu işçiler üzerinde uygulamaya kalktı. "İşi bırakıp tuvalete gitmek yok; tüm ihtiyaçlar belli saatlerde giderilecek; izinsiz işin başından ayrılamazsın; işe beş dakika geç gelenin üç saati kesilir" vb. tehditler. 27 Ocaktaki mırıldanmalar 29 Ocakta kendiliğinden harekete dönüştü. Tüm bu baskıları protesto etmek için bir tek ses yetmişti. Bu protestoya bütün işçi arkadaşlar katıldılar. 29 Ocak akşamı erken paydos edilmişti, bütün işçiler yemekhanenin önünde toplanmıştı. Fabrika müdürü, durumun ne olduğunu gayet iyi bildiği halde neden erken paydos edildiğini sorduğunda, uygulanan baskıların protesto edildiği kendine söylendi. Daha ötesi bir çok sorunların olduğu ve bunların ele alınmadığı takdirde, iş yavaşlatma, yemek boykotuna gidileceği kendilerine bağırılarak söylendi. Bunun yasal olmadığı, "yasaları çiğniyorsunuz" sözleriyle işçilerin gözünü korkutmaya çalıştı. O eylem anında, ortak davaların birlikte savunulduğu anlarda yasaları kim tanırdı. Müdürün tehditleri anlamsız kaldı. Çaresiz her atölyeden birer temsilci seçilmesini, ancak onlarla görüşüp sorunlara nasıl çare bulunulacağının tartışabileceğini söyledi, söylemek zorundaydı. Ertesi gün atölyelerden seçilen temsilci arkadaşların görüşmeleri sonucu keyfi tüm baskıların kaldırılacağı, sağlığa aykırı olan banyoların düzeleceği vb. şeylerin yapılacağı söylenmişti.

Bu durum daha önceleri Dok Gemi-İş sendikasına bildirilmişti. "Sendikamız"dan hiçbir çözücü adım atıldığını görmedik, duymadık. Olayın haberini duyan sendika yöneticisi, ikinci günün akşamı, yemekhanenin önünde işçilere hitaben bir konuşma yaptı. Bu konuşmasında yaptığımızın yanlış olduğunu, işverenin işine yaradığını (bugünlerde sendikacılar bu sözü ciklet gibi çiğniyorlar), "sizlerin hakkını biz kanuni yollarla da ararız" nutkunu çekerken işçilerin yuhalaması, küfürleri, istifa istemleri arasında kayboldu, neye uğradığını şaşırdı. Yemekhaneye girdiğimizde Dok Gemi-İş'in aldığı haklar diye bir ilan gördük ilan tahtasında. İlan tahtasından alınıp yırtıldı. Fabrikamızdan devamlı yazacağız.

Camialtı'ndan bir EKİM okuru
9 Mart 1988

IRAK KÜRDİSTANI'NDA KATLİAM

(Baştarafı s.16'da)

halklarıyla ortak düşmana (her ülkedeki gerici iktidarlara) karşı birleşik bir mücadelenin yaratılamaması, her ne gerekçeyle olursa olsun bölgedeki gerici güçlerden birine yaslanıp diğerine karşı mücadele edilmesi, diğer şeyler bir yana Kürtlerin özgürlük kavgasına bile büyük zararlar veriyor. Bölge gerici rejimlerinin yaşamasına, nispeten doyurucu bir kurtuluşun gerçekleşmemesine, dahası da sık sık ihanete uğramasına yol açıyor.

Tarih defalarca kanıtlamıştır ki, hiç bir halk kendi gücüne dayanmadan kalıcı zafer kazanamaz. Öte yandan, Kürt halkının dostları, rakip ülkelerdeki gerici güçler ve emperyalistler değil, başta bulundukları ülkedeki işçiler ve halklar olmak üzere, dünya işçileri ve halklarıdır.

Ama her şeye rağmen Kürt halkı özgürlüğünü kazanmasını bilecektir. Barbarlıkla ve vahşetle Kürt halkının haklı davası yok edilemez.

Halkçı devrim anlayışı

(Zorunlu bir cevap-2)

A.AZAD

Şimdi yöneticimizin görüşlerini doğrudan ele alabiliriz. Elimizde tarihsiz (Ocak veya Şubat 1988 olması gerekir) daktilolu nüshası bulunan yazısı, "Zorunlu Bir Açıklama" başlığını taşıyor.

Yazının girişindeki kişiliğimizi de hedefleyen hakaretamiz ifadeleri -terbiyesizlikleri, gerçek dışı, ikili ve sözlü konuşmalara dayanan keyfi, uyduruk yorum ve suçlamaları, siyasal-örgütsel yaşamındaki anormallikleri ve kişiliğindeki bozuklukları erdem olarak sunan tutumunu, riyakarlığını, örgütü değil de kendini anlatan "egosentrik" ve "eksantrik" tarih(!) anlayışını, işçi hareketi üzerine ukelalıklarını vb., şayet Ekim, çoğu cansıkıcı olan bu gibi şeyler için bize bir miktar sayfa daha ayırırsa, daha sonra ele alma fırsatı bulacağız.

POPÜLİZM NİTELEMESİ NEYE DAYANIYOR?

Yöneticimiz şunları yazıyor:

"Bizim işçi sınıfı ile yeterince bağ kuramamış olmamız, işçi sınıfı partisini dönemin ana görevi olarak ilan etmemize rağmen, bu işi başaramamış olmamız, küçük-burjuva popülisti olduğumuzun işareti midir? Sözkonusu yazarlara göre bu kesinlikle böyledir. İşçilerle çok daha kayda değer bağlar kuran, büyük işçi sendikalarında ciddi bir etkinliğe sahip olan revizyonist parti bunu yaptığı için komünist mi sayılacaktı? Bunlar son derece saçma düşüncelerdir. Kitlelerle bağ kurma olayını abartıp onun üzerine özel bir eğilim inşa etmek, partilerin niteliğini adlandırırken program ve pratiklerini bir bütün olarak gözönüne almak yerine işçilerle kurdukları bağları esas almak demektir. Proletarya partisi, işçi sınıfının en önde gelen önemli kesimleriyle birleşmeden kurulamaz. Bu doğru, ancak komünist olmak işçi sınıfı ile bağ kurmadan da mümkündür. Bunlar birbirinden farklı bir zeminde doğan iki ayrı şeydir. Marksist-Leninist teoriyi kavrayan ve o doğrultuda mücadele eden her kişi ve grup veya parti komünisttir." (agy., s.5-6)

Hayır bayım, biz sorunu böyle koymadık, bu sizin sırf bize karşı olmak için yaptığınız, zayıflığınızdan kaynaklanan keyfi yorumunuzdur. Tersine, biz, küçük-burjuva popülizmi nitelemesini, hareketin temel teorik-siyasi çizgisi ve programını değerlendirerek yaptık, ve pratiğinin de buna uygun, bunun ifadesi olduğunu göstermeye çalıştık. Bu işi de, sadece bizim eski grubun, veya benzer bir başka grubun, dar ufku ve çerçevesinde değil, genel olarak sol hareketin, özellikle de, bizim eski grupların da bir bölümünü oluşturduğu, "demokratik devrimci" cenahın değerlendirilmesi temelinde, tarihsel, ulusal (MDD'cilik vb.) ve uluslararası (Mao Zedung Düşüncesi, Guevaracılık vb.) köklerini kavramaya ve sergilemeye çalışarak yaptık.

Bizim eski gruplar da dahil, bizimki gibi grupların, işçi sınıfının toplumdaki önemi, tarihsel rolü ve görevini uzun süre hemen hiç kavrayamamalarının, işçi sınıfıyla birleşememelerinin bu işi başaramamalarının esasen sahip oldukları dünya görüşü ve çizgilerinden kaynaklandığını, işçi sınıfına gittikleri kadarıyla da, ona küçük-burjuva demokratik bilinç öğeleri taşıdıklarını anlatmaya çalıştık. Yani, sizin ifadenizle, "partilerin niteliğini adlandırırken program ve pratiklerini bir bütün olarak gözönüne al(dık)". Yoksa yanılıyor muyuz? Bunu anlamak için en kestirme yol, hareketimizin ilk temel belgelerine, Ekim'e ve yazılarımıza başvurmaktır.

"Bu üç grubun (TDKP, TKİH, TKP-ML

Hareketi) oluşturduğu akım 1975 sonu ve 1976 başında belirginleşti. ... Fakat bugüne kadarki iddiaların aksine, bu, Marksist-Leninist hareketin doğumu değildi. Bu grupların oluşturduğu hareket, değişik evrelerden geçerek süreç içinde Marksizme yönelişte belirli bir mesafe alsa da, özünde, küçük-burjuva sınıf konumunu ve devrimci demokrasi ufkunu aşamadı. 1968'den beri Türkiye devrimci hareketine damgasını vuran küçük-burjuva popülist çerçeveyi bu hareket de kıramadı..." ("Yakın Geçmişe Genel Bir Bakış", Ekim, sayı:2, s.23-24)

"Geçmişin devrimci popülist hareketinin felsefi idealizmi aşılabilseydi, bu Türkiye toplumunun nesnel tarihsel gerçeğinden kopukluğa da son verir, kapitalist gelişmenin düzeyi Marksist-materyalist yöntemle incelenir, Maocu formülasyonlara itibar edilmezdi. Böylece kapitalist gelişmenin düzeyi ve modern sanayi proletaryasının nicel ve nitel gelişimi yarı-narodnik bir anlayışla küçümsenmez, bu bizi bir başka yönden proletaryaya ve proleter devrim perspektifine götürür, devrimci demokrasi ufkunu darbelerdi." (agy., s.24)

"...Proleter sınıf perspektifi, devrim sorununu proletaryanın sosyalist perspektifiyle ele almayı sağlar ve küçük-burjuvazinin siyasal ufku olan siyasal demokrasi sorununu mutlaklaştırmayı engellerdi, ki bu, popülist devrim kavrayışının aşılması, proleter devrim kavrayışının kazanılması anlamına gelirdi." (agy.)

"Küçük-burjuvazinin bağrında komünist partisi inşa etmeye kalkmak, kesinlikle bir tesadüf, ya da basit bir yanılgı değildir. Bu, Marksizm-Leninizmin özü demek olan 'proletaryanın tarihsel rolünü' kavrayamamaktır. Ufku devrimci demokrasiyle sınırlı, küçük-burjuva sosyalizminin, diğer bir deyişle, popülist devrim görüşünün ürünü küçük-buruva bir parti anlayışıdır." (agy., s.26)

"Teorik temeli ve kavrayışı ile sınıfsal koşulları böyle olan bir hareketin, yürüttüğü siyasal faaliyetin ve yarattığı örgütlenmenin sınırları ve niteliği kendiliğinden anlaşılır. (agy.)

"..."

"Maoculuğun eleştirisi teoride Marksizme, pratikte işçi sınıfına belirli bir yönelişi yaratmakla birlikte, sorunun özüne inilemedi ve gösterilen çaba, hareketi, küçük-burjuva demokrasisinin en tutarlı ifdesi olmaktan öteye götüremedi." (agy., s.29)

Bütün bunlar neyi gösteriyor? Sorunun odağına temel teorik-siyasi çizgi ve programın konulduğunu, ve bunun pratikle bir bütün olarak ele alındığını.

Devam ediyoruz. Ağustos 1987'de TKİH üye ve militanlarına hitaben kaleme aldığımız yazıda, örgütün teorik ufku ve programı tanımlandıktan ve buna uygun pratiğine işaret edildikten sonra şöyle devam ediliyordu:

"1979'dan sonra sınıfa belirli bir yönelim sağlamakla birlikte -şüphesiz demokratik devrim ufkuyla!- sınıf temeline oturulamamıştır. Türkiye koşullarında sözkonusu ufukla oturulsa da farketmezdi. Zira işçi sınıfı içinde sosyalizmin değil, küçük-burjuva demokrasisinin temsilcisi olunurdu." ("Örgütün Bazı Acil Görevleri Hakkında" başlıklı yazı, Daktilo nüsha, s.3, Aktarılan parça için bkz. Ekim, sayı:6, s.11-12)

Demek ki, sorun sadece işçi sınıfına gitmek, hatta onunla birleşmek sorunu değilmiş. Bu nokta '80 başlarına doğru aşıldı. Şimdi asıl sorun, nasıl bir çizgi, nasıl bir programla gitmek gerektiği sorunudur.

Biz daha Ekim'in ilk sayısında bu noktaya önemle işaret ettik:

"Sınıfın sürekli artan nicel gücü ve pratik eylemi, sosyalizm adına ortaya çıkan her siyasal akımı, şimdi her zamankinden daha fazla, onun hareketiyle ilgilenmeye zorluyor. Doğal olarak bir çekim merkezi, umut kaynağı oluyor. Bu, nesnel durumun zorlamasıdır. Ve 'işçi sınıfına' sloganı yine, ama her zamankinden fazla, moda oluyor. Ala, güzel. Bu bir ilerlemedir! Ama hangi program ya da perspektifle? Sorunun can alıcı noktası budur.

"..."

"Her kim, bugünkü Türkiye'de, kapitalist bir ülkede, sermaye düzeninin ve sermaye sınıfının açık ve çıplak egemenliğinin hüküm sürdüğü, ücretli emeğin yaygın ve geniş çapta sömürüsünün iktisadi hayata damgasını vuran başlıca olgu olduğu, temel çelişmenin emek-sermaye çelişmesi, sınıf çatışmalarının ekseninin proletarya-burjuvazi çatışması olduğu bir toplumda, tarihsel olarak çözümlenmemiş bazı burjuva devrim görevlerini kendine program edinen demokratik devrim ufkuyla, sosyalist ve anti-kapitalist perspektife bağlanmamış demokratlıkla sınırlı bir anti-faşizm, yurtseverlikle sınırlı bir anti-emperyalizmle işçi sınıfına giderse, o sadece sınıfa, küçük-burjuva demokratik öğeleri taşıyor, son tahlilde, işçi hareketini burjuvazinin etkisi altına (alanına) çekiyor demektir. Proleter devrim -bizde demokratik istemlerin kesin tutarlı ve sosyalistçe çözümü gelip buna dayanmıştır." (s.7-8, "Nasıl Bir İşçi Hareketi?")

Sorun bu kadar açık seçikken, yöneticimizin, bizi, "partilerin niteliğini adlandırırken program ve pratiklerini bir bütün olarak gözönüne almamakla" suçlaması, "işçilerle çok daha kayda değer

bağlar kuran, büyük işçi sendikalarında ciddi bir etkinliğe sahip olan revizyonist parti bunu yaptığı için komünist mi sayılacaktı?" türünden akıl yürütmeleri, samimiyetsizlik, sırf bize karşı olmak için yaptığı bayağılık değilse, kavrayışsızlığını, budalalığını bize yüklemesi olmuyor mu?

Revizyonist parti işçi örgütlerinde etkinliğe sahipti, ama sınıfa reformizmi taşıyordu; işçi sınıfı içinde sosyal-reformizmi temsil ediyordu. Bununla birlikte, şu da bir gerçek ki, revizyonist parti, toplumda belirleyici gücün nerede olduğunu, neye dayanmak gerektiğini, yani işçi sınıfının önemini çok iyi biliyordu. Biz yıllarca, enerjimizin en büyük bölümünü toplumun ara sınıflarını kazanmaya, onlar içinde güç olmaya hasrederken, onlar -hangi yöntemlerle olursa olsun- enerjilerinin çoğunu işçi sınıfı içinde ve sendikalarda etkinlik kurmak ve bunu sürekli kılmak için harcadılar.

Somut sorunlar somut tartışılır. Sorunu "komünist olmak işçi sınıfı ile bağ kurmadan da mümkün müdür?" tartışmasına çekmek, işi demagoji derekesine düşürmek olur. Yöneticimiz biraz aydınlanalı beri ordan burdan aldığı alıntıları yerli yersiz kullanma, kötü bir taklit ve gösteriş illetine tutulmuş bulunuyor. Sonradan görüp, sindiremeyince böyle oluyor. Lenin'in bir makalesinden aldığı "kitlelerle bağ kurma olayını abartıp onun üzerine özel bir eğilim kurmak" sözlerini '84'ten beri tekrarlayıp duruyor. Sözkonusu makaleyi (*) hiç anlamadığından bu sözleri yanlış yerde kullanıyor. Sorun, Marksist bir çizgi ve platform bir kez oluşturulduktan sonra, komünist bir grup veya partinin görevinin onu işçi sınıfına taşıması; oluşum halindeki bir komünist hareketin temel pratik görevinin ise, bütün enerjisini hemen sadece işçi hareketiyle birleşmeye hasretmesidir. Oysa işçi sınıfı içinde hiçbir ciddi varlığımız sözkonusu değilken, bizim yıllarca esasen toplumun ara sınıfları içinde at koşturduğumuz biliniyor. Yönümüzü esas olarak ona çevirdiğimizde ise, nasıl bir çizgi ve programla gittiğimiz de biliniyor.

Yöneticimiz şunları yazıyor:

"Biz içinde bulunduğumuz toplumsal yapıyı, onun geçmiş ile gelecekteki yönü, toplumsal sınıfların durumu ve devrim karşısındaki konumları ve proletarya enternasyonalizmi hususunda işçiler arasında doğru bir anlayışın yerleşmesi doğrultusunda çalıştık. Bütün bu konularla ilgili düşüncelerimiz doğru ve Marksistti. Yani başka bir ifadeyle bize eksiklikleri de olsa teoride komünizmi kurmuştuk. Sosyalist hareketle işçi hareketinin birleşmesi 'rahimde oluşum sürecini' geçiriyordu." (agy., s.6)

Bu komünist teorinin ne mene bir komünist teori olduğunu, işçilere hangi çizgi ve programla gittiğimizi, 1975 başından alarak, 1985 sonuna kadar bizzat örgütün temel belgeleri üzerinde göstermiştik. Bu çizginin yöneticimiz tarafından yapılan yeni bir baskısını da az sonra göreceğiz. Aşağı yukarı bir on yılda ancak sosyalist hareketin, bilimsel sosyalizmle işçi hareketinin birliği demek olduğu öğrenilebildi, öyle görünüyor ki, bazıları bakımından, bir on yıl da sosyalizmin ne olduğunu öğrenmeleri için gerekecek.

HER DEVRİMİN TEMEL SORUNU

Yazının asıl üzerinde durulmaya değer bölümü ikinci bölümü. Burada hareketimizin Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, siyasal koşullarına, program ve stratejiye ilişkin görüşlerinin ifade edildiği "Platform Taslağı" eleştiriliyor. Başlık ilginç: "Leninist Devrim Teorisi Bilincimizin Altın Meşalesidir." Bu gibi teorik sorunlara böylesi bir başlık da pek uygun gidiyor doğrusu! Bu da yöneticimizin düzeyi hakkında daha baştan bir fikir veriyor. Bolşevik literatürde "Aleksinski tarzı" diye bir şey var, onu anıştırıyor. Teorik konularda ajitasyona başvurmayı anlatıyor.

Bir çelişkiler ülkesidir Türkiye. Marksizmden çok yaygın olarak sözedildiği, düzinelerce "Marksist" grubun veya partinin varolduğu, ama Marksizmin de o kadar az anlaşıldığı, sosyalizmden oldukça fazla sözedildiği, ama ondan o kadar da uzak durulduğu, hatta korkulduğu bir ülkedir Türkiye. Evrensel çapta egemen olan sözde Marksizmin iki yorumu, liberal-revizyonist, küçük-burjuva-popülist yorumu, Türkiye solunu hep geriye çekiyor, onu liberalleştiriyor, demokratlaştırıyor. Burjuva-kapitalist Türkiye'de, sosyalizm adına ortaya çıkanlar, demokratlığa, devrimci demokratlığa soyunuyorlar. Burjuvazi, burjuva rejim gericileştikçe, onlar burjuva veya küçük-burjuva demokrasisinin temsilciğini üstleniyor; burjuvazinin inkar ettiklerini, kendilerine gerçekleştirilmesi gereken tarihi görev olarak program ediniyorlar.

Yöneticimiz, burjuva rejimin çürümesinin hat safhaya vardığı bir ülkede, bizi

(*)"Politika İle Pedagojinin Karıştırılması Üzerine", Kitle İçinde Parti Çalışması, Ser Yayınları.

sosyalist bir programı, proleter devrimi gündemimize almamızdan dolayı kınıyor; bizi bundan alıkoymak için "demokrasi" sopası sallıyor, "küçük-burjuvazi"yle ürkütmeye çalışıyor; "yüz yıldır süren" burjuva demokratik devrim "henüz tamamlanmadı", "aşamaları atlıyorsunuz", "yerine getirilmesi gereken demokratik görevler var", diye önümüze dikiliyor.

"'Platform Taslağı' yazısında" diyor yöneticimiz, "Türkiye ile ilgili bir takım iktisadi ve sosyal veriler sıralandıktan sonra şunlar söyleniyor: 'Bütün bunlar, devrimimizin proleter karakterini, onun bir proleter devrimi olması gerektiğini ortaya koyar. Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler -siyasi özgürlük, ulusal sorun, yarı-feodal kalıntıların temizlenmesi vb.- doğrudan sermayenin egemenliğinin, büyük burjuvazinin iktidarının yıkılması sorununa, yani bir proleter devrimi sorununa bağlamıştır.'

"Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. Her devrimci hareket (demokratik veya sosyalist) mevcut iktidara yönelir. Hakim sınıfların mevcut devletini doğrudan karşısına almayan, onu yıkmayı hedeflemeyen devrimci bir başkaldırı sözkonusu olamaz. Bunlar bilinen şeylerdir. Nasıl ki atların yulaf yediği, Volga'nın Kırım'a doğru aktığı biliniyorsa bunlar da o ölçüde bilinen şeylerdir.

"Ülkemizdeki hakim sınıflar emperyalizmin işbirlikçisi büyük burjuvazi ve büyük toprak sahipleridir. Dolayısıyla devrimci bir hareket her şeyden önce bu sınıfların iktidarını yıkmayı hedefler. Tamamlanmamış burjuva demokratik devrimin bize miras bıraktığı bir dizi sorunu, hakim sınıfların mevcut iktidarını yıkmak temelinden ayrı olarak ele almayı uygun gören politik akımlar devrimci değil, reformist olabilir ancak. Fakat mevcut egemen güçlere yönelen devrimci hareket sosyalizmi kurmayı doğrudan öngören bir proleter devrimi mi olacaktır? Soruyu şöyle de sorabiliriz: İktidarda feodal sınıflar yok, işbirlikçi büyük burjuvazi egemen, dolayısıyla gündemde olan sosyalist devrim mi?" (agy., s.9)

Volga'nın Hazar'a aktığı nasıl gerçekse, yöneticimizin de, "her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" sözlerinden hiç bir şey anlamadığı, bu sözlerin neyi ifade ettiği üzerine hiç kafa yormadığı o kadar gerçektir.

Ona göre, bundan anlaşılması gereken "her devrimci hareketin mevcut iktidara yönelmesi" gerektiğidir. Hepsi bu! Ne var ki, kazın ayağı hiç de öyle değil. Bu sorun, herhangi bir tarihsel dönemde, "İktidarı elinde tutan hangi sınıftır ya da hangi sınıflardır; devrilmesi gereken hangi sınıftır ya da hangi sınıflardır; iktidarı alması gereken hangi sınıftır ya da sınıflardır" sorununu kapsar ki, bu da, bir devrimin niteliğini ve kapsamını belirler.

Örneğin, tarihte feodal sınıfların iktidarını, feodal kurumları ve iktisadı yıkmayı hedefleyen devrimler, ulusal boyunduruğa karşı ulusal kurtuluş hareketleri, 20.yüzyıl boyunca görülen, emperyalizmi, sömürgeciliği ve feodalizmi hedefleyen devrimler anti-emperyalist demokratik devrimlerdir.

Burjuvazinin iktidarını, kapitalist kurum ve iktisadı yıkmayı, işçi sınıfının iktidarını, sosyalizmi kurmayı hedefleyen devrimler ise proleter, sosyalist devrimlerdir.

Bu iki devrim arasındaki ayırım açıktır, ve henüz demokratik devrimin gündemde olduğu ülkelere ilişkin Leninist kesintisiz devrim teorisi biliniyor. Öte yandan, tarihin gösterdiği gibi, hiçbir devrim saf değildir; kapitalist toplum feodal toplumun içinde doğduğu için ya da örneğin burjuva gericiliğinden kaynaklanan faşizm, ulusal baskı vb. nedenlerle demokratik ve sosyalist öğeler içiçe geçebilir. Fransız burjuva devriminde sosyalist öğelerin görülmesi, Ekim sosyalist devriminin tamamlanmamış demokratik görevleri çözmesi, ya da bazı sosyalist görevlerin komünist partisinin önderliğindeki demokratik anti-emperyalist devrimin görevleri ile içiçe geçmesi gibi.

Yöneticimiz, sorunun niteliğini örtmek kaygısıyla, sermaye iktidarı vb. terimlerden mümkün olduğu kadar sakınarak, "hakim sınıflar", "mevcut iktidar" vbg. ifadeler kullanarak ya da her "burjuva" teriminin önüne "işbirlikçi", "emperyalizmin işbirlikçisi" -sanki bu sorunun niteliğini değiştirirmiş gibi- sıfatını yerleştirerek, kendi ifadesiyle, fikri zayıflığını gizlemek için "esoterik" bir dile başvurarak umutsuzca soruyor: "Fakat mevcut egemen güçlere yönelen devrimci hareket sosyalizmi kurmayı doğrudan öngören bir proleter devrimi mi olacaktır?" Sözkonusu olan sermaye iktidarıysa, sözkonusu devrimci hareket de komünist partisi tarafından yönetilen bir proleter hareketse, evet. "Soruyu şöyle de sorabiliriz" diyor: "İktidarda feodal sınıflar yok, işbirlikçi burjuvazi egemen, dolayısıyla gündemde olan sosyalist devrim mi?" Şüphesiz; burjuvazinin / sermayenin iktidarına karşı demokratik devrim fikri düpedüz saçmalıktır. Marksist teoriyi altüst etmektir. "Demokratik devrimin burjuva niteliği", Marksizmin temel bir düşüncesidir. "...demokratik devrim (toplumsal ve ekonomik özüyle burjuva olan devrim)"dir. (Lenin) Çağımızda örnekleri görüldüğü gibi, bu tür devrimlerin prole-

taryanın veya komünist partisinin hegemonyasında gelişmesi ve kesintisiz olarak proleter devrimine ve proletarya iktidarına vardırılması sorunun niteliğini değiştirmez. Oysa bizim demokratik devrimci baylarımız burjuvaziye, kapitalist tekellere karşı demokratik devrim gibi tuhaf, anti-Marksist bir programla ortaya çıkıyorlar.

Aslında yöneticimiz, "her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" sözlerinin anlamını bilmediğinden değil -bu konuda Lenin'in ve Stalin'in yazdıklarını okuduğu apaçık-, o kasten anlamamazlıktan geliyor ya da işine geldiği gibi yorumlama bayağılığını gösteriyor.

Lenin, 1917 Nisanında, demokratik devrimin henüz tamamlanmadığı, henüz yerine getirilmesi gereken demokratik görevler olduğu -toprak sorunu gibi- gerekçesiyle, demokratik devrim programında ısrar eden "eski Bolşevikler" olarak adlandırdığı Kamanevcilere karşı, devrimin birinci (demokratik) evresinin tamamlandığını yazarken şunu işaret ediyordu:

"Birinci aşama neyi kapsar?

"Devlet iktidarının burjuvaziye geçmesini.

"Şubat-Mart 1917 Devriminden önce devlet iktidarı, Rusya'da, eski bir sınıfa, başında Nikola Romanov'un bulunduğu feodal toprak soylularına aitti.

"Bu devrimden sonra, iktidar, başka bir sınıfa, yeni bir sınıfa, burjuvaziye ait bulunuyor.

"İktidarın bir sınıftan ötekine geçişi, sözcüğün salt bilimsel anlamıyla olduğu kadar, politik ve pratik anlamıyla da bir devrimin birinci, başlıca ve esas belirtisidir.

"Burjuva devrimi ya da burjuva demokratik devrim, Rusya'da, bu bakımdan tamamlanmıştır." (aç. Lenin) (Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi, s.23, Sol Yayınları)

Bu sözleri anlamamak mümkün mü?

"Platform Taslağı"nda şunlar yazılmıştı:

"Türkiye 19.yüzyıldaki siyasal-hukuksal reformlar ve burjuva demokratik hareketler dışında, birincisi 1908, ikincisi 1920'de olmak üzere iki burjuva devrimi geçirdi. 1920 devrimi burjuva siyasal kadroların ve burjuvazinin iktidarda ağırlığı sağlamalarına yol açtı. Cumhuriyet dönemi boyunca yaşanan evrim kapitalizmin her alanda hakimiyetini, sermayenin iktisadi ve siyasi planda çıplak egemenliğini yarattı." (Ekim, sayı:3, s.19)

"...Bugün ülkede tekelci büyük burjuvazi, büyük toprak sahipleri, sivil-asker bürokrat burjuvazinin emperyalizmle ekonomik, siyasi, askeri vd. her alanda organik olarak bütünleşmiş dar bir bloku olan oligarşi, iktisadi ve siyasi egemenliği elinde tutuyor." (agy., s.18)

İşte bu nedenle, Lenin'in ifadesiyle, sözcüğün bilimsel, politik ve pratik anlamıyla bizde demokratik devrim sorunu çoktan bitmiştir.

Ya da şu açık seçik sözleri anlamamak mümkün mü?

"Lenin, 'her devrimin temel sorunu devlet iktidarı sorunudur' der... İktidarı elinde tutan hangi sınıftır ya da hangi sınıflardır; devrilmesi gereken hangi sınıftır ya da hangi sınıflardır; iktidarı alması gereken hangi sınıftır ya da sınıflardır, işte 'her devrimin temel sorunu' budur.

"Devrimin şu ya da bu aşaması boyunca yürürlükte kalan, partinin temel stratejik sloganları, Lenin'in bu ana tezine bütünüyle ve kayıtsız şartsız dayanmazlarsa, temel slogan olarak nitelendirilemezler...

"..."

"Devrimin akışı içinde partinin temel sloganının, eski sınıfların ya da eski sınıfın iktidardan düşürülmesi, ama devrimin bu slogandan doğan temel taleplerinden bir kısmının gerçekleştirilememesi ya da bunların gerçekleştirilmesinin yeni bir devrimi gerektirmesi hali olabilir; ama bu da, temel sloganın yanlış olduğunu göstermez. Örneğin 1917 Şubat Devrimi, çarlığı ve büyük toprak sahiplerini iktidardan düşürdü, ama bunların topraklarının ellerinden alınması vb. sonucunu vermedi; bunun böyle olması, devrimin birinci aşamasındaki temel sloganımızın (*) yanlış olduğunun kanıtı değildir. Ya da örneğin: Ekim Devrimi, burjuvazinin iktidardan düşürülmesini ve iktidarın proletaryanın eline geçmesini sağladı, ama bu devrim de hemen: a) genel olarak, burjuva demokratik devrimi tamamlamadı, ve b) özel olarak, kırlarda kulakların tecridini sağlamadı; bu süreci belirli bir zaman süreci içerisinde sıraya koydu. Ama bu da, 'proletaryanın iktidarı için, orta köylülüğü tarafsızlaştırarak, yoksul köylülükle birlikte, ve kırda kapitalizme karşı' olan devrimimizin ikinci aşamasındaki sloganımızın yanlış olduğunu göstermez.

"Onun için, partinin temel sloganıyla, bu slogandan doğan şu veya bu taleplerin gerçekleştirilmesinin gecikmesi ve biçimle-

---

(*)"Burjuva demokratik devrimin zaferi için, burjuvaziyi tarafsızlaştırarak, çara ve büyük toprak sahiplerine karşı bütün köylülükle birlikte" sloganı -bn.

ri sorunu karıştırılmamalıdır." (Stalin, Leninizmin Sorunları, s.198-199-200)

Demek ki, eski devrime (burjuva demokratik devrim) ait çözümlenmemiş bazı sorunların olması, devrimimizin demokratik olması gerektiğinin kanıtı olmaz, burjuva iktidara ve burjuva toplumu karşı da demokratik devrim yapılmaz.

Yöneticimiz bu durumun sadece Ekim devrimine ait özgün bir durum olduğunu, Lenin'in demokratik devrimin tamamlanmamış görevlerini sosyalist devrimin sırtına yüklerken bu özgün durumdan hareket ettiğini ileri sürüyor. (agy., s.14) Gerçekten öyle midir? Örneğin, tarihsel olarak bakıldığında, Avrupa'da demokratik devrimler dönemi kapandığından uzun süre sonra dahi, tarihsel olarak eski devrime ait tamamlanması gereken görevler vardı. 1848 burjuva devrimleri gerici sınıflar tarafından yenilgiye uğratılmasına rağmen, bu aynı gerici sınıflar, Marks'ın sözleriyle "devrimin vasiyetinin icracıları" olmak ya da Lenin'in sözleriyle "yenik düşmüş devrimin tarihsel amaçlarını" gerçekleştirmek zorunda kaldılar. Örneğin Almanya'da Bismark'ın "tepeden inme devrimi" burjuva toplumu tamamladı. Artık demokratik devrim sorunu bitmişti. Ama demokrasi alanında tamamlanmamış ya da sakatlanmış sorunlar vardı. Marksistler programlarında bunlara yer verdiler, ama artık gündeme giren sosyalizm sorununun önüne koymadılar. Bu yüzden Lenin 1905'de şunları yazıyordu: "Avrupa'da geleceğin sosyalist devrimi, demokrasi alanında geride bırakılmış olan bir sürü tamamlanmamış şeyi tamamlamak zorunda değil midir?" (İki Taktik, s.99. Sol Yayınları) Ki bu sorunlar, devrimci savaşımlar sonucu ya da onların yan ürünleri olarak, veya burjuva toplumun evrimiyle zamanla çözüldü ya da önemini yitirdi. Ama tekelci kapitalizmin siyasal gericilik, demokrasiyi inkar eğilimi, savaş, faşizm vb. şekillerde kendini yeniden üretti.

Proleter devrimin demokratik görevlerinin olması, onun avantajına dönüştürülebilir; proletaryanın bütün demokratik özlemleri sermayeyi devirme, kendi zaferini hazırlama uğruna seferber etme imkanını sağlar.

İşte biz, "Platform Taslağı"nda; "Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler, ulusal sorun, genel anti-emperyalist mücadele, savaşa ve militarizme karşı savaşım, kadın sorunu, gençlik sorunu, çevre sorunu vbg. ya doğrudan ve tamamen kapitalizmden kaynaklanan, ya da kapitalizmin, tabiatı nedeniyle çözmediği veya çözmeye muktedir olmadığı sorunlar, proleter devrimin manivelaları olacak, onun toplumsal desteklerini artıracaktır" derken;

"Tarihsel olarak çözümlenmemiş demokratik görevler devrimimizin proleter karakterini değiştirmez. Tersine, bunlar proletaryanın daha geniş toplumsal kesimleri daha kolay yanına çekmesini sağlayacaktır" derken, bunu anlatmaya çalışmıştık. (Ekim, sayı:3, s.20)

Bizim koşullarımızda sorunun biricik Marksist konuşu ancak böyle olabilir.

Yöneticimiz şaşkınlık içinde soruyor:

"Tarihsel olarak tamamlanmamış burjuva demokratik devrimin -tamamlanmayan burjuva devrim mi, daha nasıl tamamlanacaktı?- bize miras bıraktığı sorunlar, mevcut iktidarın yıkılması temelinde çözüme kavuşturulabilir. Zaten başka türlü düşünmek saçmadır. Ama bu devrimimizin sosyalist olduğunu mu gösterir?" (agy., s.10)

Neden olmasın? Aslında bu paragraf bizim bakış açımızın benimsenmesidir, tamamlanmamış demokratik görevlerin çözümünün, "mevcut iktidar" sermaye iktidarı olduğuna göre, tartışılan komünist partinin yönetimindeki proletarya ve onun müttefiklerinin devrimci hareketi olduğuna göre, bir proleter devrimine bağlanması gerektiğinin farkında olunmadan itiraf edilmesidir.

"Tamamlanmamış burjuva demokratik devrimin bize miras bıraktığı bir dizi sorunu, hakim sınıfların mevcut iktidarını yıkmak temelinden ayrı olarak ele almayı uygun gören politik akımlar devrimci değil, reformist olabilirler."

Bu paragraf ise, programın eksenine demokratik görevlerin konulmasını anlatır ki, TKP ya da TBKP de dahil, demokrasi, ya da devrimci demokrasi ufkuyla sınırlı bütün akımların ortak programıdır. Yalnız önemli bir farkla; TBKP gibi partiler bu programı gerçekten de mevcut sermaye iktidarını yıkmayı hedeflemeksizin, reformlar yoluyla gerçekleştirmek isterler.

Devrimci demokratlarımız-popülistlerimiz ise, devrimci yolla, mevcut iktidarın yıkılması aracılığıyla gerçekleştirmek isterler. İşte tam bu noktada açmaza ve kaçınılmaz olarak eklektizme düşerler. Sermaye iktidarı yıkılıp, büyük burjuvazi ve burjuvalaşmış toprak sahipleri mülksüzleştirilince bunun yerine ne konulacak?

PROGRAMIN NİTELİĞİ

Yöneticimiz bu noktada oldukça zorlanmış görünüyor. Bu yüzden de hiç sıkılmadan tarihi deneyleri tahrif ediyor, bizim eski programımızı keyfince yorumluyor, sessizce değiştiriveriyor; daha doğ-

rusu, programın eklektizmini geriye doğru liberalleştirerek gidermeye çalışıyor.

"...Devrimimizin ilk aşamasında sözkonusu sınıfların -"büyük burjuvazi ve büyük toprak sahipleri (olduğu kadarıyla toprak ağaları)"- ekonomik gücünün kırılması da öngörülmüştür. Mevcut devlet iktidarının yıkılması, polis, ordu ve bürokrasinin dağıtılması, emperyalistlerin her türlü mal varlığına el konulması ve bütün bağımlılık ilişkilerine son verilmesi, emperyalist devletlere ve mali kuruluşlara olan borçların iptal edilmesi, Kürt ulusuna kendi kaderini tayin hakkının verilmesi, devrimci demokratik işçi-köylü diktatörlüğünün kurulması vb. tedbirlerin yanısıra, büyük burjuvazinin ve toprak sahiplerinin mal varlığına el konulması, bankaların, sigorta şirketlerinin, büyük emlak şirketlerinin, dış ticaretin vb. ulusallaştırılması gibi sosyalizmi kurmayı son derece kolaylaştıran tedbirlere de yer verilmiştir. Bunlar kendi başına sosyalizmin kurulması sayılmaz fakat sosyalizme geçişi son derece hızlandıran ve kolaylaştıran tedbirlerdir. Diğer şeylerin yanısıra işçi-köylü diktatörlüğünden proletarya diktatörlüğüne geçmeksizin sözkonusu uygulamaların sosyalizme doğrudan geçiş olarak adlandırılamayacağı ortadadır." (agy.; s.15)

Birincisi; daha önce göstermiştik, bizim eski programımız tekelci büyük burjuvazinin bütün mal varlıklarına (işletmeler, mali ve ticari kuruluşlar, madenler vb.) el koymayı, dış ticareti devlet tekeline almayı, ve devlet işletmeleriyle birlikte bütün bunları sosyalist işletmelere dönüştürmeyi öngörüyordu.

İkincisi; öngördüğü "demokratik halk iktidarı"nı, eklektik de olsa, proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak niteliyordu. Bunda Mao Zedung'un formülasyonlarının yanısıra, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan "halk demokrasileri"nin komünist partilerce böyle nitelendirilmesi rol oynadı. Ve bunların proletarya diktatörlüğünün bir biçimi oldukları doğruydu. 1979'da yeniden yazılan programda ise, buna hiç dokunulmaksızın, "devrimci demokratik halk iktidarı" ile birlikte "demokratik cumhuriyet" ibaresi ekleniyordu. Bu da, RSDİP programının ve "İki Taktik"in formülasyonlarına dönülmesinin ifadesiydi.

Yazmıştık, yineliyoruz; sadece büyük burjuvazinin ve devlet mülkiyetinin sosyalist mülkiyete dönüştürülmesi bile Türkiye'de iktisadi hayatın %80'ini kontrol altına almak demekti ve Türkiye'de sosyalist devrim ilk hamlede bundan başka bir şey olamazdı. Diğer bütün istemleri alt alta toplasanız bu istemin yanında oldukça önemsiz kalırdı. Ama bu demokratik devrim programı olarak sunulmuştu! O halde sosyalist devrimin programı neyi kapsayacaktı?

Eski programlardaki bu eklektizmin nedenini daha önce göstermeye çalışmıştık; yöneticimizin de farkında olmadan ifade ettiği gibi, "bu zorunluluğu ortaya çıkaran şey bizim subjektif niyetimiz değil, ülkenin genel sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesi"ydi.

Şimdi ise yöneticimiz bizim olguları ve buna uygun platformu ortaya koymamızın zoruyla, bu eklektizmi gidermek amacıyla, öngörülen sosyalist tedbirlerin yerine, bir dolandırıcı gibi davranarak sessizce, burjuva anlamda "ulusallaştırma"yı, yani bir tür devlet kapitalizmini geçiriyor. Ancak TKP-ML Hareketi gibi cesur davranıp "demokratik kapitalizm" diyemiyor.

Proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olarak öngörülen "demokratik halk iktidarı"nın yerine de burjuva "demokratik cumhuriyet"i ya da küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti öngörüyor. Böylece eski programın gerisine gidiyor. Bu kaçınılmazdır, orta yol kalmamıştır. Bu tutarsızlığa iki türlü son verilebilirdi: Ya proleter devrim yani sosyalizm programına varılır, ya da eski programlardaki sosyalist içerikli istemler burjuva ya da küçük-burjuva demokratik içerikli istemlere dönüştürülerek bir iç tutarlılık sağlanırdı.

Yöneticimiz şöyle yazıyor:

"Bizim asgari programımız RSDİP'in 1917 Şubat devriminden önceki programından oldukça ileri bir program olmak zorundadır. Bu zorunluluğu ortaya çıkaran şey bizim subjektif niyetimiz değil, ülkenin sosyo-ekonomik gelişme seviyesidir. Bolşevikler 1917 Şubat devriminden önce, burjuvaziyle hesaplaşmayı esasen geleceğin bir sorunu olarak görüyorlardı. Halbuki bizim demokrasi mücadelemiz burjuvaziyi bir tüm olarak hedeflemese de, onun iktidarda olan kesimlerini, emperyalizmin işbirlikçisi büyük burjuvaziyi ve büyük toprak sahiplerini, (olduğu kadarıyla toprak ağalarını) hedeflemektedir." (agy., s.15)

"Bizim asgari programımız bir çok yönüyle Lenin'in 1917 Nisanında önerdiği programa yakın bir programdır. Ancak özgün bir tarzda gerçekleştiğinden antikalar müzesine atılan işçi-köylü diktatörlüğü yerine doğrudan proletarya diktatörlüğü savunulduğu koşullarda dahi 'sosyalizmin doğrudan başlatılması' sayılmayan bir program, işçi-köylü diktatörlüğü altında hiç mi hiç sosyalist sayılmaz." (agy.)

Baştan aşağı çelişki ve tutarsızlık örneği bu cümleler, yöneticimizin açmazını, kafa karışıklığını, cehaletini ve buraya kadar söylediklerimizin doğruluğu-

nu göstermiyor mu?

RSDİP'in, Bolşeviklerin asgari programının istemlerini gerçekleştirmek için öngördükleri demokratik devrim, başında çar bulunan feodal toprak soylularına, otokrasiye karşı idi; bizim popülistlerimizinki burjuvazinin iktidarına karşı! Ya da Bolşevikler burjuvazinin iktidarına karşı sosyalist devrimi gerçekleştirdiler; bizim popülistlerimiz ona karşı demokratik devrimi öngörüyorlar!

RSDİP'in, Bolşeviklerin asgari programı burjuvaziyi, kapitalizmi hedeflemek bir yana, sosyalist devrimin yolunu açmak için, kapitalizmin gelişmesinin önündeki engelleri, feodal iktisadı ve kurumları, monarşiyi, feodaliteyi, toprak soylularını, ortaçağ düzenini temizlemeyi hedefliyor, siyasal planda demokratik bir cumhuriyeti, iktisadi planda köylüler için toprak, işçiler içinse başta 8 saatlik iş günü olmak üzere bir dizi reform öngörüyordu. Bizim popülistlerimiz ise, büyük burjuvaziyi, kapitalist büyük toprak sahiplerini mülksüzleştirmeyi öngörüyor ve buna "demokrasi mücadelesi" adını veriyorlar!

Ve "Zorunlu Bir Açıklama"da zorunlu iki itiraf:

1) "Bizim asgari programımız RSDİP'in 1917 Şubat Devriminden önceki programından oldukça ileri bir program olmak zorundadır."

2) "Bizim asgari programımız bir çok yönüyle Lenin'in 1917 Nisanında önerdiği programa yakın bir programdır."

Eklemek gerekirdi: Ondan da ileri bir program olmak zorundadır. Zira, "bu zorunluluğu ortaya çıkaran şey bizim subjektif niyetimiz değil, ülkenin genel sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesidir." vb.

Yersiz tarihsel paralellikler ve kötü taklit kişiyi idealizme götürür, gülünç duruma düşürür. Lenin, Rusya'nın o günkü özgün tarihsel koşullarında, sosyalizme barışçı geçiş olanağı öngörüldüğü için, ve üretici güçlerin savaş nedeniyle muazzam ölçüde tahrip olduğu ve gerilediği koşullarda, açlığı ve iktisadi çöküşü önlemek için esnek bir geçiş programı önerdi. Kuşkusuz her devrim böylesi durumlarla kaşı karşıya kalabilir; bu önceden tam olarak kestirilemez. Ancak bizim bugünkü koşullarımızda böyle bir şeye ihtiyaç mı var?

Ve işçilere "ulusallaştırma" denilen bir tür devlet kapitalizmi, ya da "demokratik kapitalizm" programıyla gitmek, işi alaya almak, onlarla düpedüz alay etmek değil midir?

Üzerinde oynanan iki nokta daha:

Birincisi; bütün kapitalist ülkelerde iktidarı elinde tutan büyük burjuvazidir; ama bu, genel olarak bütün sermayenin, yani şehir ve kır orta burjuvazisinin varlık koşulunu da ifade eder. Burjuva toplum bütün burjuvazinin varlık koşuludur. Bu nedenle, bu iktidarın yıkılışı ve işçi sınıfına geçişi, genel olarak bütün sermayenin egemenliğinin yıkılışını ifade eder.

İkincisi; bizim sosyalizm için savaşımız şüphesiz ki tüm burjuvaziyi hedefler, ama bu hedeflemeden kastedilen mülksüzleştirmek ise, hiçbir sosyalist devrim ilk hamlede bunu hedeflemez; sermaye tüm burjuvazinin elinden derece derece koparılıp alınacaktır. Sovyet Devrimi bunun canlı örneğidir. Hatta, proletarya iktidarına karşı aktif direnme göstermedikleri taktirde, şehir ve kır orta burjuvazisi için zorla kamulaştırma dahi söz konusu olmayabilir. Bu, her sosyalist devrimin gelişme seyri ve bu kesimlerin tutumu tarafından belirlenecektir. Marks, Engels, Lenin bu sorunu hep böyle ele aldılar. (*)

Yöneticimiz bu konularda tam bir bilgisizlik içinde, ya da işine gelmediği için görmezlikten geliyor. Aynı şey "işçi-köylü iktidarı" sorununda da ortaya çıkıyor.

İçinde bulunduğumuz tarihsel kesit, ülkenin sosyo-ekonomik gelişme düzeyi vb. dikkate alınmadan, Lenin'in "İki Taktik"inden, Stalin'den Çarlık Rusyası için öngörülen formüller olduğu gibi aktarılıyor. Ama bunlar burjuva Türkiye'ye uymaz; bu hiç düşünülmüyor.

"İşçi-köylü iktidarı" ya da "işçi-köylü diktatörlüğü" ne demekti, bunun üzerine zerrece kafa yorulmamıştır. "Çara ve büyük toprak sahiplerine karşı bütün köylülük ile birlikte" deniliyordu (abç.) Tüm köylülük, zengin (büyük), orta, küçük, yoksul tüm köylülük. Zira tümüde, feodal sisteme, feodal ayrıcalık ve kast sisteminin kalıntılarına karşıydı, ve zengin köylüler de dahil tüm köylüler burjuva devrimine katıldılar. Dahası, toprak sorununu burjuva devrimi değil de, Ekim devrimi çözdüğü için, savaştan çıkışı, barışı o sağladığı için, bunlar gerçekleştiği sürece tüm köylülük Ekim devrimini destekledi.

(*) Bkz: Fransa'da ve Almanya'da Köylü Sorunu (Engels) -Marks-Engels Seçme Yapıtlar-3, Sol Yayınları; Tarım Sorunuyla İlgili Tezlerin İlk Taslağı (Komünist Enternasyonalin II.Kongresine)- Lenin, İşçi Sınıfı ve Köylülük, Sol Yayınları ya da III.Enternasyonal Belgeler, Belge Yayınları; III.-Enternasyonal Programı, Aydınlık Yayınları ya da Belge Yayınları.

Ama bizde tüm "köylülük" -ki bizde "köylülük" kavramı nesnel gerçeği bilimsel olarak tam ifade etmez, ve o esasen burjuva toplumun "köylülük"üdür-, örneğin zengin köylüler, yani burjuva köylüler kime karşı, nasıl savaştırılacaktır? Köy burjuvazisi burjuva iktidara, burjuva topluma, yani kendi varlık koşullarına mı saldıracaktır. Ve işçi sınıfı, Türkiye devriminin tecrit edilmesi gereken bu en kalabalık düşmanıyla birlikte nasıl, hangi iktidarı kuracaktır? Bu zırvalıklar devrimin teorisi-programı diye önümüze sürülüyor.

Üstüne üstlük bu "sonradan görme" budala, "İki Taktik"ten aldığı parlak bir cümleyle bize ukela ukela soruyor: "Siz 'devrimin kapsamı'nı belirleyen toplumsal güçler üzerinde hiç düşündünüz mü beyler?"

Peki siz bu cümleyi takip eden şu sözler üzerine hiç düşündünüz mü bayım:

"...Rusya'nın iç güçleri sorunu ... Bu iç toplumsal güçleri inceleyin. Devrime karşı birleşenler, otokrasidir, saraydır, polistir, bürokrasidir, ordudur ve bir avuç aristokrasidir. ... Üstelik, burjuvazi, bir bütün olarak, şimdi devrimden yanadır, özgürlük konusunda ateşli söylevler vermekte ve halk adına ve hatta devrim adına, giderek daha sık konuşmaktadır. Ama biz bütün Marksistler, ... burjuvazinin devrimi desteklemekte tutarsız, çıkarcı, korkak olduğunu biliyoruz..."

Şimdi bir de bizim koşullarımızı düşünün! Ordan burdan parlak cümleler, alıntılar arayacağınıza, bize gösteri yapıp caka satacağınıza, siz en iyisi önce okuduklarınızı anlayabilmek için, bir kitabın nasıl okunması gerektiği konusunda hiç olmazsa bir lise öğrencisinin yöntemine sahip olmaya çalışınız bayım.

Türkiye'de burjuva iktidarı yıkmayı hedefleyen bir devrimde, işçi sınıfı şehir ve kır yoksullarının, küçük köylülüğün, küçük-burjuvazinin yoksul kesimlerinin desteğini alabilir, onlarla ittifak kurabilir; ki, yönetici gücün proletarya olması kaydıyla, bu ittifak proletarya iktidarından / diktatörlüğünden başka bir şey olamaz.

"Kendi bağımsız sınıf hareketini yaratması ve nüfusun yarı-proleter kitlelerini kendine bağlaması gereken proletarya, oligarşi ile işbirliği halinde küçük-burjuvaziyi kazanarak devrimi durdurmaya çalışacak olan orta burjuvaziyi, sosyal-demokrat, liberal vb. partileri tecrit edip, kentin ve kırın sermaye tarafından sömürülen ve ezilen küçük-burjuva kitlelerini yedeğine alarak ya da burjuvaziye yardım edebilecek kesimlerini en azından tarafsızlaştırarak, oligarşinin iktidarını zor kullanarak yıkıp devrimi gerçekleştirmelidir." (Platform Taslağı)

Bizim koşullarımızda sorunun biricik Marksist konuşu bu olabilir.

Bize Bolşeviklerin Çarlık Rusya'sına ilişkin formüllerini aktaran yöneticimiz, bu formülleri bizzat kendisinin kullandığı ifadelerle bizim koşullarımıza adapte ederek yazmayı deneseydi, şöyle başlayacaktı:

"Birinci aşama: Tamamlanmamış burjuva demokratik devrimin tamamlanması için, büyük burjuvaziye karşı bütün köylülükle birlikte.

"İkinci aşama:...

Bundan sonrasının tamamlanmasını yöneticimize bırakıyoruz!. (DEVAM EDECEK)

ANKARA

PROLETER OLMAK

Ankara Belediyesi'nde işçi olarak çalışan bir EKİM taraftarıyım. Selam size; sömürülen, grev hakkı gasp edilmiş, yevmiyesi bir paket Amerikan sigarasına eşit olan proleterler.

"Günümüzün somut koşulları bunu gerektiriyor", "biraz bekleyelim onlar versin" dersek daha çok bekleriz. İşçilerin asgari ücret denen gülünç rakamlara emek gücünü satması kadar, bizleri utandıracak bir durum daha düşünemiyorum.

Bir işçi örgütü sendika düşünün, hükümete belli süreler versin, olmazsa biraz daha versin, bu hep böyle sürsün... Böyle olmuyor mu? Sonra da biz emekleri ile geçinen işçimizin yanındayız diye vaaz versin biz de kuzu kuzu dinleyelim mi?

Sendikalar bizi örgütleyici okul olmalıdır. Elbette sendika da çözüm olmayacaktır. Varolan kapitalist düzeni yıkacak bir komünist partisi olmalıdır. Kurtuluş yolumuzu parti önderliğinde birlikte bulmalıyız.

Burjuvazi bize hep saldırıyor, yılmayalım, yılgınlık göstermeyelim. Dimdik duralım. Onlar korkaktırlar. Kaybetmek onlar için ölümdür. Bizim kaybedecek hiçbir şeyimiz yoktur.

En büyük kuvveti birlik olmada bulabiliriz. Sürekli okuyalım, takip edelim dünyayı. Kahve köşeleri bizi kurtarmaz. Çocuklarımıza düşündüğümüz geleceği bırakmak istiyorsak, davamıza sahip çıkalım.

Ben sosyalizmi kuracak proletaryanın mücadelesinden yanayım. Çağın proleterleri olmak için sınıf mücadelesini geliştirmemiz gerek.

Mart 1988, A.DAĞLI

Bir direniş ve onur abidesi

ADİL CAN

(1958 - 15.4.1985 / TKİH MK Üyesi)

Adil Can'ın ölümünün 3.yıldönümü

Adil Can ölümünün 1.yıldönümü vesilesiyle hazırlanmış belgesel bir broşürde tanıtılmaya çalışılmıştı.

Biz bu yazıda, yaklaşık 10 yıllık bir devrimci siyasal yaşamı olmakla birlikte, genç yaşta yitirilen değerli bir komünistin, işçi sınıfı davasının bu korkusuz ve boyun eğmez militanın sadece bir yanından, polis ve düşman karşısındaki tutumundan sözedeceğiz.

12 Eylül dönemi, pek çok parlak direniş örneği de vermekle birlikte, özellikle önderleri olmak üzere, devrimci ve sol örgütler bakımından genel olarak poliste-işkencede ilkelerin çiğnenişinin, boyun eğişin yaygın olduğu bir dönem oldu. Bazı istisnalar dışında sol örgütler genel olarak kötü sınav verdiler. Polis, örgütleri esasen buradan çökertti.

Oysa, her ne şart altında ve her ne pahasına olursa olsun, polis zulmüne boyun eğmemek, örgütünü ve yoldaşlarını korumak ve onlara en küçük bir zarar vermemek bir komünistin, bir devrimcinin, sınıf bilinçli her işçinin sahip olması gereken ilk asli özelliktir.

Ve üyelerinin en azından ezici bir çoğunluğu polise kafa tutmasını bilmeyen bir örgüt, tutarlı bir devrimci örgüt adına layık olamaz, saygınlığını yitirir ve kendini koruyamaz.

İşte polis zulmü karşısında boyun eğmenin pek yaygın olduğu o berbat ortamda, Adil Can direnişin parlak sembollerinden biri oldu. Birinci dereceden bir yönetici ve aynı zamanda mütevazi bir militan olarak, kendisine teslim edilen sorumluluğu layıkıyla ve şerefle temsil etti.

Adil Can, 12 Eylül 1980'e kadar; 1976'da Elazığ'da, 1977'de Tunceli'de, 1979'da Kayseri'de, 1980'de Denizli'de olmak üzere dört kez polisin eline düştü. Her seferinde sopanın altından "ahh" demeden gururla kalktı.

12 Eylül sonrasında ise, İstanbul'da iki kez, Aralık 1983 ve Nisan 1984'de, hem de çok ağır pozisyonlarda polisin eline düştü. (Üçüncü olarak da, Eylül 1984'de tutukluyken Metris Askeri Cezaevinden şubeye alındı. Soruları cevaplamayı ve ifade vermeyi reddedince geri getirildi) Korkunç işkencelere rağmen, her seferinde her şeyi reddetti. Reddetmekle yetinmedi, işkencecilerle düpedüz alay etti, siyasi olarak saldırdı, aşağıladı. İstanbul Siyasi Şubesinin ünlü müdürü Mete Altan'da dahil polis şeflerini çılgına çevirdi. Polis şeflerinin "ya öleceksin, ya konuşacaksın" tehdidine "haydi bakalım" diyerek meydan okudu. Sonunda onlara yenilgiyi kendi ağızlarından itiraf ettirdi. Hatta, son olarak Eylül 1984'de şubeye tekrar alındığında O'na saygı gösterisini eksik etmediler; Adil, "sorularınızı cevaplamayacağım" deyince, "bunu biliyoruz, usulen getirdik" dediler. Ama öfkelerini çıkarmaktan da kendilerini alamadılar.

Adil Can direnişiyle çevresindekilere, gözaltındaki diğer devrimcilere cesaret aşıladı, tereddüt gösterenleri direnişe teşvik etti. Örnek tutumlarından dolayı en uç siyasi muhalifleri dahi O'nu kutladı ve kucakladılar.

Aralık 1983'deki yakalanışında, birlikte gözaltında kaldığı bir Dev-Sol militanı O ve birlikte tutuklandığı yoldaşları hakkında şunları yazdı: "Hepsi mükemmeldi. Her şeyi reddettiler. Ama özellikle Adil Can kusursuz bir direniş örneği verdi. Örnek bir komünist..."

Hiç abartmasız ve hiç tartışmasız Türkiye'de işkence tezgahları Adil Can'ınki gibi bir direnişe, O'nun gibi, öylesine çelik iradeli, öylesine ateşli bir devrimciye az tanık olmuştur. Özellikle 1984 Nisan-Mayıs aylarında gördüğü iş-

Metris duvarı da delindi

Geçtiğimiz günlerde 29 devrimci kazdıkları tünelden yararlanarak Metris'ten kaçtılar.

Kaçış, anında Türk ve dünya basın-yayın organlarında flaş bir olay olarak yankılandı, ana haber oldu. Ve hala da Türk basınının en önemli konularından birini oluşturuyor. Bugün, hemen herkes bu olayı tartışıyor, çeşitli yorumlar yapılıyor: "Neler oluyor?" "Nasıl kaçtılar?"

Hükümet çevreleri ilk gün olayın şoku ile "çok cüretkar bir şey ... Büyük bir iş" demekle yetindi. Ardından cezaevinde görevli beş subay tutuklanarak olaya "görev ihmali" süsü verilmeye çalışıldı.

En aşağılık yorumları ise bazı burjuva gazeteler yapıyor. Sözde kaçışa, son dönemlerde cezaevlerinde yapılmak zorunda kalınan iyileştirmeler yol açmış! Bu gazetelerdeki bu yönlü yayınların amacı gayet açıktır; Kamu oyunu siyasal tutuklulara karşı şartlandırmak, tutukluların 8 yıl gibi uzun bir süredir sürdürdükleri dişe diş mücadelenin sonucunda elde ettikleri hakların geri alınmasını telkin etmek, en önemlisi de olayın gerçek anlamını karartmak...

Güneşin balçıkla sıvanamayacağı bilinen bir gerçektir. Ve gerçek şu ki; 29 devrimcinin Metris duvarını delip kaçması diktatörlüğe atılmış sert bir tokattır. Öte yandan eylem, en zor şartlar altında bile, kararlı ve sabırlı olunduğu sürece her engelin aşılabileceğini öğretiyor. Bir başka anlatımla, bu eylem, devrimci yaratıcılığın parlak bir örneğidir. Hiçbir çaba bu gerçeği karartamaz.

---

kence kelimenin gerçek anlamıyla feciydi. İşkence ekibinin başında ilk gün İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Yiğit bizzat bulundu, daha sonra ise, Siyasi Şube Müdürü Mete Altan sürdürdü. Kısa zamanda oldukça sağlam vücudunu tahrip ettiler, koma halinde Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne kaldırıldı. Dilini parçalamışlardı. Ayakları tutmuyordu. Bir böbreği çalışmıyordu... Doktorlara göre ölmemesi, o kadar sağlam bir bünyeye sahip olması "şans eseri"ydi. Hastaneden tekrar işkenceye alındı. Üstelik yeni işkence metodları da denendi. Örneğin, hiç tanık olmadığımız boynundan iple asma gibi. Adil ölümden rastlantı eseri kurtuldu. Yakalanışı basına aynı gün hayli geniş ve olaylı yansıtıldığından sağ kalmasını kabullenmek zorunda kaldılar, yoksa tartışmasız yok etmeyi düşünüyorlardı. Şu ünlü polis şefi, ona, "senin gibi dört adam Türkiye'nin altını üstüne getirir, seni yaşatmayacağız" dedi.

Metris Cezaevine konuldu. Vücudu ağır derecede tahrip edilmiş olmasına rağmen cezaevi yöneticileri kasten ilgilenmedi. 1985 Mart ayı başında durumu ciddileşti. Şiddetli bir kanama geçirdi. Tutukluların, avukatı ve yakınlarının bütün çabalarına rağmen, tek tip elbise giymediği gerekçesiyle hastaneye kaldırılmadı. Aksine işkence yapıldı. Zayıfladı, gittikçe eridi. Nisan başında komaya girdi. Önce konuşma, sonra hareket yeteneğini yitirdi. 7 Nisanda arkadaşları mahkemeye Adil'in koma halinde olduğunu, ama kasten hastaneye kaldırılmadığını bildirip, derhal müdahale edilmesini talep ettiler. Cevap, bazı sanıkların duruşmadan atılması oldu. 11 Nisanda artık göstermelik olarak hastaneye kaldırıldı. Yapılacak bir şey kalmamıştı. Ve sevgili Adil 15 Nisan 1985'de gözlerini bir daha açmamak üzere kapadı. Hastane doktorları, "bir hafta önce getirseydiniz, kesinlikle yaşardı" dediler.

Cellatlar işkencede altedemedikleri bu yürekli komünisti alçakça ve planlı bir şekilde yokettiler. MİT görevlileri de olan cezaevi yöneticilerinin onu kasten ve ibret olsun diye öldürdüklerini tutuklular önünde bağıra çağıra ilan ettileri mahkeme zabıtlarına dahi geçmiş bulunuyor.

Adil Can'ın cezaevi yaşamı da örnekti. Bir anda tutukluların sevgilisi oldu. Metris'te bir kahraman gibi karşılandı ve saygı gördü. Onunla tanışmak ve sevgilerini bildirmek tutuklular için bir zevkti. O'nun direnişini anlatıyorlardı. İfadeleri ve iddianameleri elden ele dolaşıyordu. Yakalandığı ağır pozisyonlara karşılık verdiği ifadeler (veya hiç ifade vermediği) sözkonusu edilince, "bu adam polisle düpedüz oynuyor, alay ediyor" deniliyordu.

Bu örnek ve yürekli komünist hakkında söylediklerimiz asla dava uğruna hayatını vermiş bir devrimcinin ardından sarfedilmiş övücü sözler değildir. Tersine, Adil Can, kısa bir ömre çok şey sığdırmasına rağmen, yeteneklerini yeterince pratiğe dökme olanağı bulamadan yitirilmiş pek çok devrim şehidinden biridir.

Şüphesiz ki, "arkadaşları için yaşamını veren herkes töresel bakımdan büyüktür." Ama ideal örnekler mi arıyorsunuz, işte Adil Can bunlardan biridir.

"İşkence izleri silinebilir ama..."

ADİL CAN

Adil Can 1984 Eylülünde Metris Cezaevinden tekrar şubeye alındığında, ifade vermeyi reddetti ve biri dışında polisin bütün sorunlarını iki kelimeyle karşıladı: "Cevap yok!" Bu soru da, İşçinin Yolu'nun Temmuz 1984 tarihli 6.sayısında "İşkencede Direnen Bir Devrimcinin Mektubu" başlığı altında yayınlanan bir mektupla ilgiliydi. Polis onun tarafından yazıldığını iddia ediyordu. Adil, "ben yazmadım ama altına imzamı atabilirim" dedi. Adil Can, 12 Eylül döneminde birincisi Aralık 1983, ikincisi Nisan 1984 olmak üzere iki kez polisin eline düşmüştü. Aralık 1983'deki tutuklanmasından sonra çıkarıldığı mahkemede serbest bırakıldı. Bu dört aylık arada Adil Can Aralık 1983'deki tutuklanmasının tecrübelerini ve düşüncelerini özetleyen bir mektup bıraktı. Mektup yayınlandığında Adil tutukluydu ve 1983 Aralığındakiyle kıyaslanmayacak ve sonra hayatını yitirmesine neden olacak feci bir işkenceden daha geçmişti. Sözkonusu mektubu aynen yayınlıyoruz.

Bir ihbar sonucunda yakalanıp Birinci Şubeye götürüldüm. Gözlerim daha yolda bağlanmıştı. Gözü kapalı olarak, kendi hazırladıkları tutanağı imzalamamı istediler. Okumadan imzalamayı reddettim. Bir an önce işkenceye başlamak için beni karga-tulumba sorgu odasına götürdüler.

Siyasi şube denen cinayet yuvasını daha yakından tanımak için daha başlangıçta bir kaç açıklama yapmayı zorunlu görüyorum. Siyasi şubenin sorgu timleri, insana ölüm mangalarını hatırlatıyor. Her tim, bir ya da bir kaç örgütle ilgileniyor. İstihbarat toplama, gözaltına alınanlara insanlık dışı işkencelerin yapılması, direnen örgüt önderlerinin imha edilmesi bu timlerin başlıca görevleri. Gözaltına alınan her devrimciyi itirafa zorlamak, aşağılamak ve teslim almak için akla gelmedik işkence yöntemlerine başvurulur. Direnenlere yapılan işkence daha vahşice ve ağırdır. Timlerdeki işkenceciler, özel eğitimden geçirilmiş faşist katiller, sapıklar, sadistlerdir. Resmi görevleri işkenceyle itiraf almak olan bu timler, her sabah kıdemli bir işkenceciden talimat alarak günlük faaliyetlerini yürütürler.

Koluma sıkıca yapışan işkenceci polisler beni leş gibi kokan bir odaya ittiğinde sorgu adasına geldiğimizi anladım. Derhal sorular, tekme ve yumruklar her bir yandan yağmaya başladı.

Yakalandığım ilk iki-üç saatin bana, daha sonra günlerce sürecek olan işkenceden daha zor geldiğini belirteyim. Kendime ve yoldaşlara olan güvenim nedeniyle rahattım. Ama diğer yandan kim tarafından, ne şekilde ihbar edildiğim, polisin neler bildiği, benden başka kimleri yakaladığı, kimlerin yakalanabileceği, yakalananların durumu gibi sayısız soru işareti beni endişelendiriyordu. İşkencecilerin sorularından ipuçları yakalamaya çalışıyordum.

Çok geçmeden rahatladım. Polis bir şey bilmiyordu. Yöneltilen suçlamalar hayaliydi. Demek ki gerçeğe daha ulaşamamışlardı. Gerçi bir kaç isim sayıyorlardı ama yüzleştirmeden kaçınmalarından, diğer yoldaşların da direndiği anlaşılıyordu.

İlk iki gün işkenceciler bütün hünerlerini gösterdiler. Askı, elektrik, falaka ve kaba dayak seansları birbirini izliyordu. İşkence sürdükçe hızını alamayan sadist köpekler bu defa askıda iken elekrik veriyor, falaka çekiyor, rastgele mideme, bacaklarıma vuruyorlardı. Kendimden geçince, tazyikli soğuk su altında tutarak uyarıyor, dinlenip biraz kendimi toplayınca yeniden başlıyorlardı.

Bir otomobil tekerinin içine boynumu ve ayaklarımı sokup iki büklüm halde elektrik şoku uygulanıyordu. Bu işkenceler, ben boş bir torbaya dönünceye dek sürdü. Sürükleyerek hücreye götürdüklerini farkettim. Hücrede uzun süre yatınca vücudumun her yanından dayanılmaz ağrılar geldiğini hissettim, hiçbir tarafım

tutmuyordu. Sanki sağlam kemiğim kalmamıştı.

Hücrede tek kişiydim. Betonun üzerinde tahtalar gelişigüzel konmuştu. Bir tek nemli battaniye vardı yerde. İlk önce rutubet nedeniyle hücre sıcak geldi. Daha sonra, günlerce, haftalarca kalınca rutubetin iliklerime işlediğini hissediyor, geceleri soğuktan büzülüyordum. Sorgu odasındaki fiziki işkencelerden sonra, hücre de ayrı bir işkenceydi. Havalandırma imkanı olmadığı gibi (kapı aralıklarından sızan ışıklar dışında) ışıklandırması da yoktu.

Eğer hücrede sizden başkaları da varsa, bu büyük bir şanstır. Konuşabilir, tartışabilir, karşılıklı türkü vb. söyleyebilirsiniz. Ama ben hep tek kişi kaldım ve hayal kurmanın ne kadar tehlikeli olduğunu biliyordum. Her gün, önce kültür-fizik (yapabildiğince) sonra temizlik, bir kaç lokma ekmek (eğer yiyecek yasağı konmadıysa) ve sorgu için adımın okunmasını bekliyordum.

Bazı günler, işkenceciler dinlenip, güç toplaması için gözaltındaki insanları yukarıya (sorguya) götürmüyordu. Cellatlar, kurbanlarının çabuk takatten düşmemesi için, yeni yeni işkenceleri ihtiyaç duydukları oranda deneyebilmeleri için dinlendiriyorlardı. Bir süre işkence edilen kişi bir süre dinlendiriliyor, tekrar işkence, tekrar dinlenme birbirini takip ediyordu.

Sorgu için adım okunmadığı günlerde sabah, öğle, akşam tuvalete çıkarılıyorduk. Bunun saatleri ya da uygulanıp uygulanmayacağı gardiyan polislerin keyfine bağlıydı. Eğer sorguya çıkarsanız ancak akşam dönüşte tuvalete gidebilirsiniz. Yani insanın en doğal ihtiyacı, tuvalete gitmesi dahi polis tarafından onun üzerinde baskı aracı olarak kullanılıyor. Şubeye düşmemiş bir insana ne kadar basit görünse de, saatlerce kendini sıkarak beklemek çok zor bir olay.

İşkenceye gidecek olanların isimleri genellikle sabah 9-10 ve öğlen 1-2 sıralarında okunur. Bu saatlerde hiçbir hücreden çıt çıkmaz. Adım okunuyor. Kalkıp ayakkabılarımı giyiyorum. Gardiyan polis hücrenin kapısını açıyor. Arkasından gidiyorum, timdeki işkencecilerden birisine teslim ediyor beni. Gözlerim bağlanıyor. İşkenceci kolumdan tutup koştururcasına götürüyor. Merdivenlerden çıkıyoruz. 15-20 adım gidiyoruz. Ve sorgu odasındayım. Önce soru yağmuru. Ne sormuyorlar ki: "evin", "gerçek adın", "kimlerle ilişkideydin" ve daha başka sorular. Sorgu boyunca yüzlerce kez tekrarlanan bu sorulara önce hazırladığım ifade çerçevesinde kısa kısa cevaplar veriyorum. "Evet", "hayır", "adım şu", "kimseyi tanımam" vb. Zamanla cevap vermemede karar kılıyorum. Tekme-tokat döğmekten vazgeçip falakaya yatırıyorlar. Epey sürüyor, kalk zıpla diyorlar. Aslında zıplamak daha faydalı, ama inat etmek daha güzel geliyor insana. Bir fasıl sopa da zıplatmak amacıyla. Aslında onların amacı kan oturmasını önleyerek, falaka izlerini ortadan kaldırmak. Yoksa bir devrimcinin hayatının bu caniler açısından hiç bir değeri yok, hatta işkence ederek öldürmeyi her zaman tercih ederler.

Bu defa askıdayım. Arkadan omuzlarımın üzerine konan uzun bir tahtaya kollarım bağlanıyor. Tahtanın başları tavandaki halklara takılınca ayaklarım boşlukta sallanıyorum. Bu arada elektrik şoku uygulanıyor. Şok nedeniyle kasılıyorum. Bütün ağırlık omuzlarda, dengeyi korumak gerekiyor. Bilinçli hareket etmeliyim, aksi halde kollarım omuzdan çıkabilir. Cunta sonrasında askıda sakatlanan yüzlerce kişi olduğunu biliyorum. Mide bulanması, baş dönmesi ve kendimden geçiyorum. Askıdan indiriyorlar. Kollarımı sallamamı istiyorlar. Bu da kılcal damarlara yeniden kan yürümesi için, uzun süre askı uygulanması sonucu felç olmak hemen hemen kesin gibi. Özellikle de el parmaklarında uyuşukluk, his duymama her askıdan sonra günlerce sürüyor. Ama yine inat ediyor sallamıyorum. Bir miktar sopadan sonra sallamayacağıma kanaat getirince, ayağa kaldırıp kendileri sallıyorlar. Çünkü daha onlara gerekliyim.

İlk seansın bittiğine karar kılınca koridora çıkarıp gözü bağlı ve yüzü duvara dönük olarak dikiyorlar. Bütün pencereler açık, müthiş cereyan var. Önce terler kuruyor. Bütün elbiseler terden nemli. Bir süre sonra üşüme ve yorgunluk bastırıyor. Gelip geçen işkenceciler genellikle tekme veya tokat vurmadan boş geçmiyorlar. İçinden olmak kaydıyla istediğin kadar küfür edebilirsin.

İşkence seansları sırasında "ailene işkence yapacağız", "seni öldüreceğiz" gibi tehditleri, silahlı gösterileri hiç eksik etmiyorlardı.

Öğleden sonra ikinci bir seans bazen oluyor, bazen olmuyordu. Akşam üzeri sorgusu bitenler birbirlerinin elbisesinden tutunarak gözleri bağlı şekilde hücreye gönderiliyor. Bunun şubedeki adı "tren". Akşam dönüşünde insan o gün de işkencecileri altetmenin gururuyla dönüyor hücresine. Bunun ayrı bir zevki var. Hücreye gidişte dahi haberleşmek mümkün. Biri "bak demir gibiyim" dercesine kolumu sıktığında direndiğini hemen anlıyorum. Şubede, sıkı polis denetimine rağmen, haberleşmek daima mümkün. Şubede, demir

kapıların ardında, hücrede her şey bitmiyor. Bir tek işaret, anlamlı bir bakış bile insana durumu anlatabiliyor. Sorguda koridorda dikilirken, sizden başka dikilenler varsa (yakalanma halinde esaslı bir sopayı göze alarak) fısıltıyla konuşabilirsiniz . Hatta bir yüzleştirme anında atik davranıp, polis sormadan önce, kendi ifadenizi karşınızdakine "bu böyle değil mi" diyerek anlatabilirsiniz. Tuvalete çıktığınızda bir başka hücrenin önünden geçerken haberleşmek de mümkün vb... Yine parası olmayanlarla ilk karşılaştığında para vermek, hatta hücre mazgalından giyecek atmak bile mümkün ve yapıldığına tanık oldum. Şubede kaldığım dönemde, bütün paramı polis gaspettiği için parasızdım. Ekmek için dahi para gerektiğinden zor durumdayım. Yoldaşlar imdadıma yetişti, bana para vermenin yolllarını her zaman buldular ve bu bakımdan hiç sıkıntı çekmedim.

İşkencede direnen ve hepimizden çok dayak yiyen bir yoldaş hücrelerin önünü temizliyordu. Oldukça umursamaz ve rahat görünüyordu. İçerledim. Bunu nasıl yapabilirdi? Bu işi haberleşmek için gönüllü yaptığını daha sonra öğrendim. Ve bunun çok faydası olmuştu.

Şubede başka yoldaşların desteği, hatta varlığı yani seslerini işitmek, gözgöze gelmek dahi insana güç veren, sıcak yoldaşlık duygusunu tattıran bir olay. Bu nedenle polis zorunlu olmadıkça birbirimizi görmemizi bile engellemeye çalışıyordu. Aynı operasyonda yakalanan insanların hücrelere dağıtımı her türlü ilişkiyi önleyecek tarzda yapılır.

Önceden çeşitli ihtimallere göre hazırlanmış bir ifadenin olmamasının işi güçleştirdiği, nasıl ifade vermek gerektiği konusunda insanı aşırı derecede kafa yormak zorunda bıraktığı bilinir. Poliste, daima kısa ve öz konuşmak yararlı oluyor. Böylece, gelecekteki muhtemel gelişmelerde ifadenize istediğiniz gibi yön vermeniz mümkün. Ayrıca bu, savcılıkta hukuki savunmayı da kolaylaştırır. Her bakımdan yararlıdır. Ancak ilk ifadeden vazgeçmemek, diretmek de çok önemlidir. Tabii ki polise söylenenin doğru olup olmamasının hiçbir önemi yok. Mantıklı ve gizlemek istediğimiz şeyleri gizlemesi yeterlidir. Burada mantıktan söz ederken, esasen bu, polisi ikna sorunu değil, ama her şeyi ile inkara dayanan, polise açık kapı bırakmayan militan bir davranış biçimi olarak anlaşılır. Aksi bir tutum ihanete dahi götürür. Söylediğimiz her şeyin yanlış olduğunu polis pekala bilebilir. Ama iradenizi kıramadığı müddetçe ne yapılabilir? Bazı hallerde hiç ifade vermemek en doğru yoldur.

İstediğimiz soruya cevap verip istemediğimize cevap vermeyiz. Örneğin, şubede olduğum sırada bir yıldır aranan bir yoldaş da vardı. Bu yoldaş barındığı yeri gizliyordu. Polis evini vermesi için günlerce aç bıraktığı halde O ısrarla evi olmadığını, sokakta yattığını söyledi. Ve ifadesini o şekilde verdi.

Uzunca bir süre geçmişti, ben eski bir adresimde kaldığım şeklinde ifade veriyordum. Bir gece gelip hücreden aldılar. Sorgu ekibindeki işkenceciler kudurmuş gibiydiler. "Hani ulan eski evinde kalıyordun" diye üzerime saldırıyorlardı. Barındığım ev açığa çıkmıştı. Şimdi dişimi sıkıp inkara devam etmeliydim. İçimden "dayan" dedim. Epey boğuştuktan sonra üzerimdeki elbiseleri soydular. Üzerime buz gibi basınçlı su fışkırtmaya başladılar. Kol ve bacaklarım uyuşuncaya kadar bu devam etti. Islak yere yatırıp parmak uçlarından, kulak memelerinden, ağızdan... kısaca vücudumun her yerinden elektrik şoku uyguluyorlardı. İşkence saatlerce devam etti. Şiddetli bir baş ağırısı... ve kan kusuyorum. Acıdan şuurun kaybedilmesi veya iç organların parçalanması mümkün... O vaziyette ölüm, örgüt, yoldaşlar, insanlar... her şey gözümün önünden bir bir geçiyor. Ölüm hemen yanıbaşımda. Hissediyorum, anlıyorum... Hemen kendimi toparlıyorum. Dayanmalıyım!...

Şair çok güzel ifade etmiş;

"'Sallansaydım ipin ucunda / bir bayrak gibi keşke' / demeyeceksin. / Yaşamakta ayak direyeceksin / Belki bahtiyarlık değildir artık / boynunun borcudur fakat / düşmana inat / bir gün fazla yaşamak"

Evet, düşmana inat yaşamalıydım.

Polis, beni zorla teslim alamayınca, evde kaldığıma dair çevreden topladıkları komşuları getirip yüzleştirmeye başladılar. Hepsi "evet buydu" diyordu. Bana da hepsini reddetmek düşüyordu. Ve sekiz kişinin ifadesinin de doğru olmadığını söyledim. Yüzleştirme bir işe yaramamıştı. Tekrar işkence başladı. Tamamen bitkin hale geldiğimde hücreye gönderdiler.

Hücrede üç gün devamlı yattım. Ayağa kalkamıyor, ekmek yiyemiyordum. Bu arada hiç tuvalete de çıkamadım. Bu üç gün içinde bir kaç defa sorguya götürmeyi denediler, sürükleyerek sorgu odasına çıkarıyor, bir miktar işkence yapıyorlardı. Bir faydası olmadığını görünce hemen geri getiriyorlardı.

Sonuçta ifadelerin alınmasına sıra geldi. Artık konuşmayacağımıza kanaat getirmiştiler. Ama yine de şanslarını

denediler. Gözlerim bağlı sorgu odasına diktiler. Gelip tehdit savuruyor, "Sana son bir düşünme payı veriyoruz aksi halde buradan hiç çıkamazsın" vb. diyorlardı. İfadelerimizde resmi raporları reddediyor, evlerimizi söylemiyor, politikayla uğraşmadığımızı söylüyor, bütün delilleri reddediyorduk. Ben ifademde ısrar edince ayrı bir odaya alıp söylediklerimi yazmaya başladılar. Bir sayfalık ifadenin yazılması bütün günü aldı. Direnmiş olmam onları kudurtuyordu. Verdiğim cevapları yazmak istemiyor, üzerime saldırıyorlardı. Sonuçta istediğim ifadeyi yazdırdım, okudum ve imzaladım. Diğer yoldaşların ifadeleri de bu şekilde yazıldığı için üç kişinin ifadesinin yazılması üç gün sürdü.

Bu defa yenik düşmüştüler. Ama gelecek defa böyle olmayacağına dair tehditler savuruyor, "elimizden kurtulamayacaksınız, yine geleceksiniz" diyerek kendilerini avutuyorlardı.

Sanılmasın ki işkenceciler rahattır. Kesinlikle hayır. Onlara rahat yoktur. Olmayacak. Onlar her gün ölüm korkusuyla yaşıyorlar. Bütün devlet gücü ellerinde olmasına rağmen başlarına gelecekleri düşündükçe tedbirlerin azlığından şikayet ediyorlar. "Biz elinize geçsek derimizi yüzersiniz" diyorlar. Buna gerek yok. Ama intikamın çok acı olacağı açık. Boyunlarında ölüm fermayınıyla dolaştıklarını inkar etmiyorlar. İşkencecilerin hiç birisi tek başına dolaşacak cesarete bile sahip değildir. Daima gruplar halinde dolaşıyorlar bu caniler. Gelecek çok şeylere gebedir ve kimin başına neler geleceği belli olmaz. Ama, intikam almak için gerekli sabrı göstereceğiz. Bu boynumuzun borcu olsun.

Son bir söz: İşkence izleri vücuttan bir gün silinebilir. Ama tutarlı ve tutarsız bir davranış insanın sicilinden ebediyen silinmez. Bu, bugün ve gelecekte daima temel bir ölçü olarak kalacaktır.

İZMİR

ÜZÜM İŞLETMESİNDE SENDİKALAŞMA

Menemen yakınlarında Üzüm İşletmesi Fabrikasında çalışan bir işçiyim. Asgari ücretin altında ücret verilen fabrikamız, genelde kadınların ve genç kızların çalıştığı bir işyeridir. Fabrikamızın ürettikleri yurt içine dağıtılmakta, yurt dışına ihraç edilmektedir.

İşçilerin hiçbir demokratik hakkı ve sosyal iş güvencesi olmayan bu işyerinde, çalışan işçinin emeği akılalmaz düşük bir ücretle satın alınmaktadır. Makinaların başında çok korkunç kazalar olmasına rağmen herhangi bir sağlık teşkilatı yoktur. Bir çok işçi bu kazalar yüzünden işi bırakmış ve sakat kalmışlardır. Üzümlerin renklendirilmesi,kaliteli bir görünüm olması için, üzümler fırınlara koyulur ve altına kükürt yakılır. Kükürt kokusu ve dumanından zehirlenmeyle karşı karşıya kalan, fırına üzüm taşıyan bu işçilere koruyucu maske verilmesi gerekir. Ama bu verilmediği gibi, işçilerin tümüne verilen yoğurt da son dönemde verilmiyor. Zehirlenme olayı yalnızca fırına üzüm taşıyan işçileri etkilemekle kalmıyor, diğer işçileri de önemli ölçüde etkiliyor. Çalışan işçilerin çoğunu kadınlar oluşturduğu için, özel baskılarla birlikte onlara ikinci sınıf insan muamelesi yapılıyor.

Tüm bu olumsuzluklar karşısında bizler, dürüst ve devrimci insanlar olarak bir şeyler yapmamız gerektiğinin bilinci ile harekete geçtik. İşyerimizde sendikalaşma olayını gündeme getirdik. İşyerinde örgütlenme olanağı olmadığından dolayı, bizimle ilişkisi olan bir devrimci arkadaşın desteği ile, işyeri dışında gece gündüz demeden çalıştık. Geç saatlere kadar mahalle, köy ve semtlerde oturan işçilerin evlerine giderek işçileri ikna etmekle kalmadık, ailelerinin de desteğini aldık. İki üç haftalık yoğun bir çalışma soncunda çalışan işçilerin yarısından fazlasının üye kayıt işlemini bitirip, kanuni işlemlerin yapılması için üye kayıt formlarını sendikaya verdik. Sendika yetkiyi almak için Çalışma Bakanlığına başvurdu. Halen yetki kararı belli olmadı, kararın gelmesini bekliyoruz.

Gerçekten insanlar çaba gösterdiğinde yapılamayacak bir şey yoktur. Türkiye'de bu düzenin değişmesi gerekiyorsa, mutlaka proleter işçi sınıfının örgütlenip ayaklanması sonucunda olacaktır. İşçi sınıfının örgütlülüğü dışında hiç bir oluşumun buna gücü yetmez.

Menemen'den bir işçi
Mart 1988

EKİM'İ OKU, OKUT!

FABRİKALARA ULAŞTIR!

Nikaragua yaşamalı!

25 Mart 1988 günü, Nikaragua Sandinist Hükümeti ile Somoza'nın artıkları, ABD'nin paralı katil çeteleri Contralar arasında, Nikaragua'nın Sapoa kentinde, 60 gün süreli ateşkes antlaşması imzalandı. Anlaşma uyarınca tutuklu olan 1523 karşı-devrimcinin yarısı, Contralar geri çekilir çekilmez serbest bırakılacak. Somoza'nın ulusal muhafazlarından halen tutuklu olan 1837'sinin yarısı da süresiz bir ateşkes antlaşmasından sonra serbest olacaklar.

İyi niyet gösterisi olarak Managua hükümeti 100 Contrayı serbest bıraktı.

Ayrıca, Sandinist hükümet sınırsız "fikir özgürlüğü"nü ve politik ya da başka nedenlerle devrimin zafere ulaşmasından sonra ülkeyi terketmiş olan herkesin (Ulusal Muhafız artıkları, karşı-devrim çeteleri vs. dahil) Nikaragua'ya geri dönüp politik, ekonomik ve sosyal oluşuma katılabilmelerini yasal olarak garanti etmeyi kabul etti.

Sandinist hükümet, ABD'nin ve diğer Batılı emperyalistlerin ekonomik ve askeri abluka ve saldırıları sonunda böyle bir andlaşmaya mecbur kaldı.

Pentagon ve CİA 19 Temmuz 1979'da FSLN (Sandinist Ulusal Kurtuluş Cephesi) güçlerinin zaferinin hemen ardından, Şili örneği bir karşı-devrimi planlayıp uygulamaya koydu. 1982'de, ülkeden kaçan Somoza'nın Ulusal Muhafızlarını, paralı askerleri vb. örgütleyip Nikaragua'ya saldırttı. 1982'den ateşkes antlaşmasının imzalanmasına kadarki sürede Contralar 50 bin kadar Nikaragualıyı katlettiler. Ülkenin büyük bir kesimini, özellikle 580 km'lik Honduras sınır bölgesini yakıp yıktılar. Başta Nikaragua ekonomisinin bel kemiği kahve ürününü, ve diğer ekili alanları tahrip ettiler. Bu saldırılar sonucu 250 binden fazla köylü, üretici köyünü kentini terketmek, contraların faaliyet bölgelerinden göç etmek zorunda kaldı.

Bununla birlikte, CİA Nikaragua'nın en önemli ticaret limanlarını mayınlayıp dış ticareti çökertmeye çalıştı. Reagan, ABD'nin uyguladığı ekonomik ambargoya, diğer emperyalist devletlerin katılmasını sağladı. Batı Almanya, 1983'de Nikaragua'ya verdiği kredileri dondurdu.

Nikaragua ekonomisi, emperyalistlerin bu baskıları, Contraların tahribatlarıyla çökme noktasına geldi.

Emperyalistler, uluslararası tekeller ve finans kurumları Nikaragua devrimini teslim almak için her yolu denediler. Papa, kilise ve "Sosyalist" Enternasyonal, Batı Alman Sosyal Demokrat Partisi, Nikaragua halkının ateşini söndürmek için sürdürülen faaliyetlerden geri durmadı.

Bütün bu girişimleri, 6-7 Ağustos 1987'de Guatemala başkentinde,Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras ve Nikaragua devlet başkanlarının imzaladığı "Arias Barış Planı" takip etti.

Amaç, Orta Amerika ülkelerinde burjuva gerici-faşist düzenleri güvenceye almak, devrimci gerilla hareketlerini tecrit etmek ve Nikaragua'da burjuvazinin gücünü artırmaktı.

Nikaragua devrimi, 3,3 milyonluk Nikaragua halkının, ABD ve diğer emperyalistleri, böylesine korkutması, öfkelendirmesi, saldırganlaştırması nedendir? Cevabı, bir FSLN yetkilisinin sözleriyle şöyle:

"Biz ABD için bir tehlikeyiz. Yalnızca kendi çıkarları açısından olumsuz saydığı bir dış politika izleyen bir ülke olduğumuzdan ötürü değil, yalnızca bizi bir 'Sovyet üssü' olarak gördüklerinden ötürü değil, temelde bizim, onun Latin Amerika klasik egemenlik modelini tuzla buz etmemizden ötürü bir tehlikeyiz... (ABD'nin saldırısının nedeni) bizim Bolşevik devrimi sürdürmemiz, Küba devrimini sürdürmemiz değil, bunun Latin Amerika'da özgürlük mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olmasındandır."

Bu nedenle, Nikaragua devrimi yaşamalıdır.

"Patria Libre o Morir!"

"Ya Özgür Vatan ya Ölüm!"

DEVRİMCİ GENÇLİK HAREKETİ

(Baştarafı s.15'de)

Faşizme karşı mücadele, sivil terör çetelerine karşı mücadeleye indirgendi. Bu çetelerin atıldığı bölgeler "kurtarılmış bölgeler" olarak sunuldu vb.

Sivil terör çetelerinin çabaları, küçük-burjuva demokrasisinin bazı temsilcilerinin yanlış eğilimlerini de körükleyerek, 1974-1980 döneminde devrimci gençlik hareketine büyük zarar veren, hedeflerini saptıran, kapsamını daraltan, kitleselliğini zayıflatan temel etkenlerden biri oldu.

(DEVAM EDECEK)

1 MAYIS

(Baştarafı s.36'da)

greve gidilecek, miting ve gösteriler yapılacaktı.

Burjuvazi yoğun bir saldırıya geçti. Ve kapitalist basın tekelleri miting günü öncesinden, ortalığın kan gölüne çevrileceği türünden kışkırtmalarda bulunuyor ve Chicago Tribune gazetesinde; "Kenti yıkıp yakacaklar, öyle mi? Bunun önünü almak için gerekirse Şikago'nun her sokak lambası bir işçinin cesediyle süslenecektir" diye pervasızca saldırıyordu.

1 Mayıs 1886 günü, hemen tüm sanayi merkezlerinde; New York, Philadelphia, Şikago, Louiseville ve Baltimore'de 200 bini aşkın işçi genel greve gitti. Ve Şikago'da 80 binden fazla işçi yürüyüşe geçti, miting ve gösterilerde 8 saatlik işgününün vurgulandığı konuşmalar yapıldı.

Genel grevin ve bu eylemlerin daha da yaygınlaşmasından korkan burjuvazi, silahlı resmi güçlerinin yanısıra ajan-provakatörler tutarak saldırıya geçti. Ve 3 Mayıs günü Mc Cormic fabrikasının önünde toplanan işçiler greve katılmayan diğer işçilere çağrı yaparken, bu silahsız işçilerin üzerine ateş açıldı ve bir işçi öldürüldü. İşçiler bu kanlı saldırıyı protesto etmek için toplandılar ve miting kararı aldılar.

4 Mayıs gün işçiler daha güçlü bir gösteri düzenlediler. Mitingin bitmesine yakın, sayıları bir kaç yüzü bulan polis miting alanına girdi. Hemen ardından, nereden geldiği belli olmayan bir bomba polislerin bulunduğu yere düştü. Bomba atıldıktan hemen sonra miting yeri tam bir savaş alanına döndü. İşçiler kurşun yağmuruna tutuldular. 4 işçi, 7 polis öldü ve pek çok işçi de yaralandı. 8 işçi önderi sendikacı ve yüzlerce işçi tutuklandı. 1,5 yıllık göstermelik bir yargılama sonucunda işçi önderlerinden dördü; August Spies, Albert Parsons, George Engel ve Adolph Fisher idama mahkum edildiler.

11 Kasım 1887'de idam sehpasına giden August Spies; "Sessizliğimizin, bugün boğduğunuz seslerden daha güçlü olacağı gün de gelecektir", diyordu son sözlerinde. Gerçekten de tüm bu baskılar ve idam kararları tepkilere, uluslararası dayanışmaya ve mücadeleye yol açacaktı.

Üç yıl sonra, 1889 yılında, 14-21 Temmuz günleri arasında, Paris'te toplanan II.Enternasyonalin 1.Kongresinde 1 Mayıs, dünya işçilerinin birlik, dayanışma ve mücadele için direniş günü olarak kabul edildi. 1 Mayıs'ın her yıl, grevler, gösteriler ve mitinglerle tüm dünyada kutlanmasına karar verildi.

Emeğin sermayeye karşı mücadele günü 1 Mayıs, burjuvazinin yüreğine her zaman korku salmış, çeşitli ülkelerin burjuvazisini bu mücadele gününe karşı 1886 Şikago benzeri provakatif tertiplere ve katliamlara yöneltmiştir:

1906 yılı 1 Mayıs'ında Fransa'da düzenlenen mitinge burjuvazi ajan provakatörleri ile saldırmış, miting kana bulanmıştır. 1929 yılında ise Almanya'da bir benzeri tertiplenerek polis ve provakatörler işçilere saldırmış, 33 işçi yaşamını yitirmiştir.

TÜRKİYE'DE 1 MAYIS

1908 Jön-Türk burjuva devrimiyle birlikte işçi örgütlerinin gelişimi hız kazanır. Cumhuriyet öncesindeki 1 Mayıs kutlamaları Osmanlı yönetiminin bu son döneminde görülür.

1 Mayıs 1909'da, Üsküp'te, işçilerin düzenledikleri kutlama toplantısı, kitlesel olmasa da ilk 1 Mayıs kutlaması olması bakımından anlamlıdır.

1911 yılında Selanik'te, tütün, liman ve pamuk işçileri, güçlü bir 1 Mayıs gösterisi düzenleyerek bu günü kutlarlar.

İstanbul işçilerinin ilk 1 Mayıs kutlaması ise 1912 yılında gerçekleşir. Pangaltı'daki Belvü bahçesinde düzenlenen bir toplantıyla kutlanır. Bu kutlama, gazetelerde; "...Osmanlı sosyalistlerinin idaresinde 1 Mayıs kutlandı" başlığı altında verilir. Selanik işçileri de büyük gösteri düzenlerler.

1912-1921 arasındaki yıllar, hem 1 Mayıs hem de işçi hareketleri açısından, dünya savaşının etkisiyle hareketsizlik yılları olmuştur.

I.Dünya Savaşından sonra ise ilk kez 1921 yılında, işgal koşullarına rağmen, önceki yıllara oranla daha güçlü gösteriler düzenlenir. Gösteriler aynı zamanda işgal ordularına karşı anti-emperyalist eylem biçimine bürünür. Vapur, tersane ve tramvay işçileri o gün greve giderek mavi işçi gömleği, kırmızı boyunbağı ile gösterilere katılırlar. Aynı gün Türkiye Sosyalist Fırkası'da Babıalı'deki merkezinde tören yapar, akşama kadar marşlar söylenir.

1 Mayıs 1922'de de, yine emperyalist işgal koşullarında tüm büyük şehirlerde mitingler düzenlenir. İşçiler İstanbul'da Enternasyonal'i söyleyerek yürüyüş yaparlar ve bildiri dağıtırlar. Ankara'da İmalatı Harbiye işçileri başta olmak üzere, diğer işçilerin de katıldığı bir toplantı düzenlenir. Tüm dünya işçilerine ve İstanbul'da bulunan işçi örgütlerine kutlama telgrafları çekilir.

4 Mart 1923'de İzmir İktisat Kongresi toplanır ve bu kongreye katılan işçi delegasyonunun önerisiyle pek çok talebin yanısıra, 8 saatlik işgünü ve 1 Mayıs'ın

işçi bayramı olarak kutlanması kabul edilir. Kurtuluş Savaşı yıllarında emekçi sınıfların desteğine ihtiyaç duyan Kemalist burjuvazinin, zaferini kesinleştirdikten sonra artık onlara ihtiyacı kalmamıştır. İzmir İktisat Kongresinin tüm bu kararları kağıt üzerinde kalır yalnızca.

1 Mayıs 1977 - Taksim Meydanı

1923 yılında 1 Mayıs, bir çok işçi ve aydının tutuklanması sonucunda İstanbul'da kutlanamaz. "1923 Tevkifatı" ile yoğun bir baskı ve terör uygulayan siyasi iktidar, İstanbul Milli İşçi Birliğini, 1 Mayıs gösterisine çağrı bildirilerinin dağıtılması gerekçesiyle kapatır. Türkiye Sosyalist ve İşçi Partisi üyelerinden 20 kişi tutuklanır. Bu baskı ve terör ortamına rağmen, Ankara'da mürettipler, askeri fabrika ve şimendifer işçileri tarafından kutlanır.

Bu baskı ve terör 1924 yılında da tekrarlanır, İstanbul'da hiçbir kutlama yapılamaz. İşçileri "8 Saatlik İşgünü" için mücadeleye çağıran bildirileri dağıtanlar tutuklanır. Amele Teali Cemiyetinin Çelik Kol isimli gazetesi kapatılır. Bildiri dağıttığı ve yakasına kırmızı karanfil taktığı gerekçesiyle pek çok işçi gözaltına alınır. Ankara'da küçük çapta kutlama yapılır, Boşnak mahallesinde toplantı düzenleyen işçiler marşlar söylerler.

1925 1 Mayıs'ı Amele Teali Cemiyeti'nin düzenlediği bir toplantı ile kutlanır. Yayınlanan 1 Mayıs broşürü nedeniyle Amele Teali Cemiyeti önderleri tutuklanır. Şeyh Sait ayaklanmasını bahane eden Kemalist burjuvazi, Takrir-i Sükun yasasıyla zaten kısıtlı olan işçilerin hak ve özgürlüklerini tümüyle ortadan kaldırır. 27 Mayıs 1925'de hükümet özel bir kararname çıkararak 1 Mayıs gösterilerini yasaklar. 1 Mayıs'ı resmi bahar bayramı olarak ilan eder.

Tüm baskılara karşın 1927 yılı 1 Mayıs'ında kutlamalar yapılır. İkdam gazetesi bugün şöyle yazar; "2000'e yakın işçi işini terk etti ve Teali binasında toplanarak hep birlikte ünlü şair Nazım Hikmet'in yazıp bestelediği iş türküsünü söylediler. "Sonuç olarak Amele Teali Cemiyeti yasadışı bir kuruluş olarak kapatılır, 150 aktif üyesi ve yönetim kurulu tutuklanır.

Son olarak 1 Mayıs, 1928 yılında kutlandı ve ardından uzun bir sessizlik dönemi başladı. Kemalist burjuvazi işçi sınıfına ve örgütlerine uyguladığı baskı ve terör ile 1 Mayıs kutlamalarını engelledi. 1 Mayıs'ın, işçi sınıfının birlik, dayanışma ve mücadele günü içeriğine ve gerçek anlamına uygun kutlamalarının yapılabilmesi için kitleler uzun yıllar harekete geçirilemedi. 1960 yılı sonrasında Türk-İş'in girişimi ile 24 Temmuz 'İşçi Bayramı'olarak kabul edildi. Burjuvazi ve gerici Türk-İş yönetimi bu sahte "İşçi Bayramı" ile, tüm dünya işçilerinin dayanışma ve mücadele günü olan 1 Mayıs'ı Türkiye işçi sınıfının bilincinden hepten silmek istiyorlardı.

Uzun yıllar sonra, 1 Mayıs ilk olarak 1976 yılında onbinlerce emekçi ve devrimcinin katılımıyla, coşkulu bir biçimde İstanbul Taksim Alanı'nda kutlandı. Türkiye işçi sınıfı yasak zincirini kırdı. Mücadele isteğini ve coşkusunu ortaya koydu. Yıllar sonra gerçekleştirilen bu kitlesel ve coşkulu kutlamanın etkileri çok geniş oldu. Devrimciler ve emekçiler arasında büyük bir heyecana, sermaye çevrelerinde ise tedirginliğe yol açtı.

Sermaye çevreleri 1 Mayıs'ların mücadele günü haline getirilmesinden duydukları rahatsızlığı 1 Mayıs 1977 öncesinde her vesile ile ortaya koydular. Haftalar öncesinden, özellikle faşist basın aracılığıyla provakatif bir hava yaratmaya çalıştılar. Revizyonist sendika bürokratları anti-demokratik tekelci tutumlarıyla böyle bir ortamın doğmasını kolaylaştırdılar. 1 Mayıs 1977 günü Taksim'de toplanan yüzbinlerce göstericiye karşı uygulanan faşist provakasyon 36 emekçi ve devrimcinin ölümüne yol açtı. Fakat 1 Mayısların mücadele coşkusunu kırmak isteyen burjuvazi amacına ulaşamadı. Ertesi yıl (1978) Taksim 1 Mayıs Alanı'nı yine yüzbinlerce işçi doldurmuştu. Üstelik bu yıl 1 Mayıs Türkiye'nin dört bir tarafından kitlesel gösterilere sahne olmuştu.

Sıkıyönetimin baskı ve yasaklarına, DİSK yönetiminin teslimiyetçi tutumuna rağmen 1 Mayıs, 1979 ve 1980 yıllarında da, Türkiye'nin bir çok yerinde grevler, boykotlar, iş yavaşlatma ve yasadışı kitlesel gösterilerle militanca kutlandı.

1 MAYIS GELİYOR!

Bütün ülkelerin işçilerinin ücretli kölelikten kurtuluş için mücadelede birlik oluşlarını kutladıkları gün, emeğin sermayeye karşı mücadele günü 1 Mayıs yaklaşıyor.

Türkiye'de 1976'da yeniden başlatılan kutlamalarda 1 Mayıs hep mücadele günü oldu. Burjuvazi 1 Mayıs gösterilerini kendisine karşı meydan okuma, gövde gösterisi saydı. İşçilerde bunu böyle kabul etti. 1 Mayıs'ı bu yüzden yasakladı.

Diktatörlük 1 Mayıs'ta yine işçileri jop, süngü ve namluların gölgesinde, işten atma, tutuklama tehdidiyle zorla çalıştırmaya, herhangi bir direniş veya gösteri yapmalarını engellemeye çalışacaktır. İşçiler bunu kabullenecekler mi, göreceğiz.

Ancak işçilerin kanıyla yaratılan 1 Mayıs geleneği yasaklarla ortadan kaldırılamaz. Ve yasaklara rağmen sürdürülecektir, sürdürülmesi gerekiyor. İşçi sınıfı bugün hemen değilse bile yarın, yasakları çiğneye çiğneye 1 Mayıs'ı kapitalist sınıfa karşı tam bir meydan okuma gününe dönüştürmesini bilecektir. Komünistler ve sınıf bilincli işçiler bunun için enerjik olarak çalışmalıdırlar.

TARİHTE VE TÜRKİYE'DE 1 MAYIS

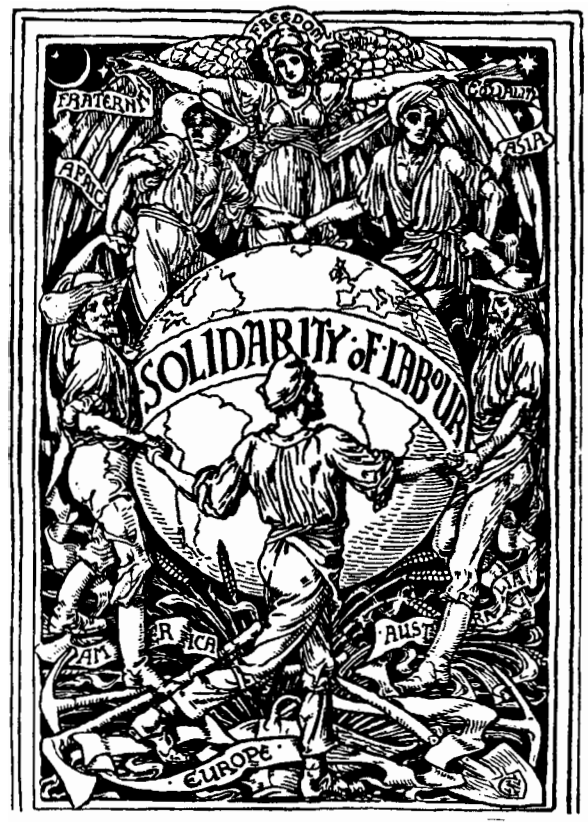
TARİHTE 1 MAYIS:

Kapitalizmin gelişme dönemindeki yoğun baskı ve sömürü, düşük ücretler ve günde 14-18 saati bulan uzun çalışma saatleri, "8 Saatlik İşgünü" talebinin, dünyada işçi sınıfının en temel ekonomik istemlerinden biri olarak ortaya çıkmasına yolaçtı. İlk olarak 21 Nisan 1856 yılında Avusturalya işçi sınıfı grev ve kutlamalarla bu talebi dile getirdi ve bu talep doğrultusundaki mücadeleyi bir işçi bayramı ile bütünleştirmek düşüncesini ilk ortaya atan da Avusturalya işçi sınıfı oldu.

Örgütlü mücadelenin başlangıcına damgasını vuran bu eylemler devamlılık kazanarak, diğer ülkelerin proletaryasınca da benimsendi ve dayanışma için önemli bir etki yarattı.

1866 yılında, Amerikan işçiléri Baltimore'da topladıkları kongrelerinde, günlük çalışmanın 8 saatle sınırlandırılmasının yasaya bağlanması konusunda kongre kararı aldılar. Ancak işçilerin bu talebi reddedildi. Artık bu talep -"8 Saatlik İşgünü" talebi- Amerikan işçi sınıfının ortak telebi haline gelmişti ve onların örgütlü mücadelelerinin başlangıcına damgasını vuracak, kana bulanan zorlu mücadelelerle işçi sınıfı bu hakkı burjuvaziden zorla alacaktı.

1884 yılında Şikago'da toplanan Amerika İşçi Federasyonu ve Uluslararası İşçiler Birliği "8 Saatlik İşgünü"nü

burjuvaziye zorla kabul ettirmek kararı aldılar. Bu karara göre iki yıl sonra, 1 Mayıs 1886'da 8 saatlik işgünü için genel

(Devamı s.34'de)